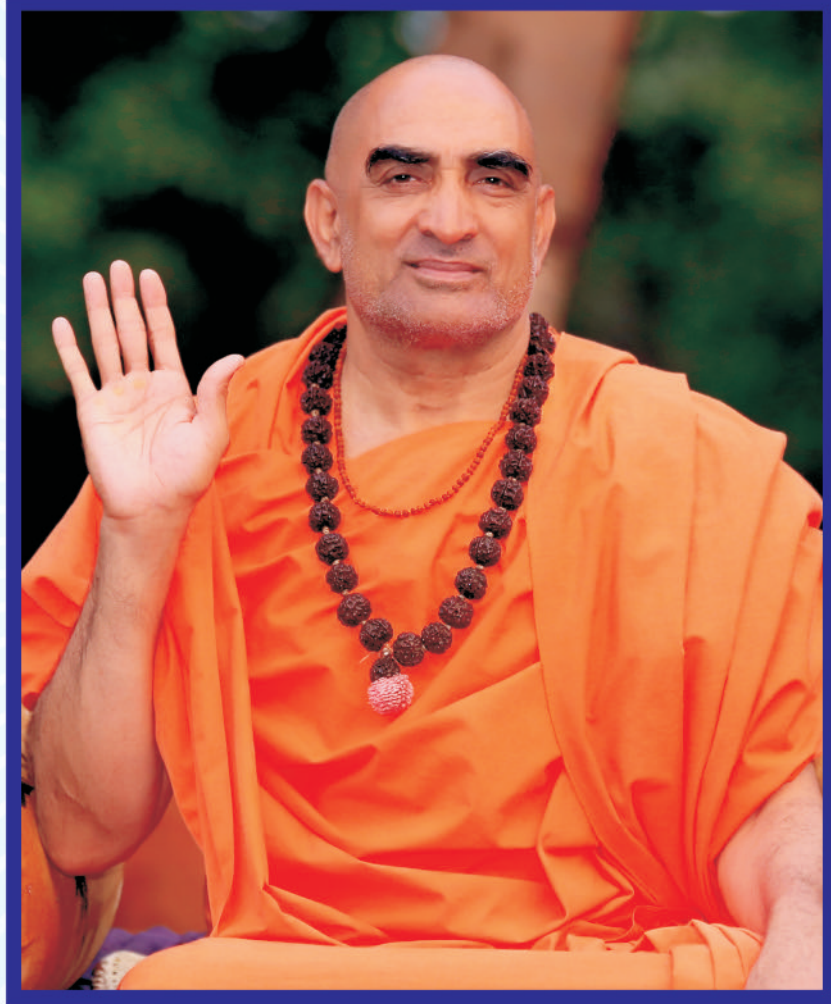

॥ ॐ श्री सखिदानंद माधवानंद सद्गुरुभ्यो नमः ॥

॥ वेद रहस्य ॥

परम पूज्य प्रातःस्मरणीय श्रोत्रिय ब्रह्मनिष्ठ सखिदानंद स्वरूप श्रीमत्परमहंस परिव्राजकार्य

श्री १००८ महामंडलेश्वर स्वामीश्री
जगदीशानंद सागरशु महाराज वेदान्ताचार्य

वर्ष ३५ संवत् २०७१ कार्तिक, नवेंबर - २०१४, अंक - ११

‘વેદ રહસ્ય’ સામયિક સભ્યોને ખાસ વિજ્ઞાપન

- ✓ ‘વેદ રહસ્ય’ દર મહિનાની પાંચ તારીખે પ્રગટ થાય છે.
- ✓ ‘વેદ રહસ્ય’ નું વર્ષ જાન્યુઆરીથી ડીસેમ્બર સુધી ગણાય છે.
- ✓ પત્રવ્યવહારમાં ગ્રાહક નંબરનો અવશ્ય ઉલ્લેખ કરવો
- ✓ સરનામા ફેરફાર થાય તેમજ તા. પંદર સુધીમાં અંક ન મળે તો પત્રથી ફોન નંબર સાથે અથવા ફોન દ્વારા અથવા રૂબરૂ પ્રકાશકશ્રીના સરનામે જાણ કરવી
- ✓ જે સભ્યોનું વાર્ષિક લવાજમ પુરૂ થાય અને ડીસેમ્બર મહિનાની તા. ૧૫ સુધીમાં લવાજમ ભરવામાં ન આવે તો અંક આપોઆપ ત્યાર પછીના મહિનાથી બંધ થયેલ ગણવામાં આવશે.
- ✓ વર્ષની વચ્ચે કોઈપણ મહિનામાં વાર્ષિક સભ્ય થયા હશે તો પણ વર્ષ ડીસેમ્બર માં પુરૂ થયેલું ગણાશે.
- ✓ કોઈપણ જાતનું લવાજમ ભરીને કાર્યાલયમાંથી ફરજિયાત પહોંચ મેળવી લેવાની રહેશે.
- ✓ લેખો, ભજનો, કીર્તનો વગેરે ધાર્મિક, આધ્યાત્મિક, જીવન ઉપયોગી હોવા જોઈએ. લેખો-ભજનો-કીર્તનો વગેરે ઉપર જાણાવ્યા પ્રમાણે અનુરૂપ નહીં હોય અથવા કોઈપણ પુસ્તકના કે છાપાના ઉતારા હશે અને પ્રગટ કરવા જેવા નહીં લાગે તેવા લેખો-ભજનો-કીર્તનો વગેરે રદ કરી શકાશે અને લેખકોને પરત મોકલવામાં આવશે નહીં. લેખકોને કોઈપણ જાતનું મહેનતાણુ કે પુરસ્કાર આપવામાં આવતો નથી.
- ✓ પ.પૂ. શ્રી મહામંડલેશ્વર સ્વામીશ્રી અખંડાનંદ સાગરજી મહારાજ વેદાન્તાચાર્યની શુભ પ્રેરણા અને અસીમ કૃપાથી ‘વેદ રહસ્ય’ સામયિકનો શુભ આરંભ થયેલ તેમજ પ.પૂ. મહામંડલેશ્વર સ્વામીશ્રી જગદીશાનંદ સાગરજી મહારાજની પ્રેરણા તેમજ આશીર્વાદથી અને તેમના માર્ગદર્શન નીચે સેવક સમુદાય દ્વારા સુરત થી પ્રગટ કરવાનું આયોજન કરવામાં આવેલ છે. સામયિકની પ્રવૃત્તિ અને વિકાસ વધતો જ જાય છે. તેથી આપ સૌ સેવક-ભક્તોને નિવેદન કરવામાં આવે છે કે વાર્ષિક લવાજમ ભરીને વારંવાર સભ્ય થવું, લવાજમ ભરવામાં નિયમિતતા જળવાય નહીં, તેના બદલે આજીવન, સહાયક, સંરક્ષક સભ્ય બની જાઓ તો તમારે અને કમીટી મંડળ બંનેને ઘણી સાનુકૂળતા થઈ જાય અને વહીવટમાં પણ સુગમતા રહે. તેથી આપ સૌ સેવક-ભક્તો આજીવન, સહાયક, સંરક્ષક સભ્ય બનો અને બીજાને બનવાની પ્રેરણા અને ઉત્સાહ વધારો જેથી આપે સત્સંગ સાહિત્યની મહાન સેવા કરી ગણાશે.
- ✓ લવાજમની રકમ રોકડેથી ભરી શકાશે તેમજ ચેક, મનીઓર્ડર અથવા ડ્રાફ્ટથી પણ લવાજમ ભરી શકાશે. ચેક, મનીઓર્ડર અથવા ડ્રાફ્ટ વગેરે “શ્રી સચ્ચિદાનંદ સેવક મંડળ” ના નામનો કઢાવવાનો રહેશે અને પ્રકાશકશ્રીના સરનામે મોકલવાનો રહેશે.

ખાસ સૂચના

- ✓ લેખ, ભજન કે કીર્તન મોકલનારે તારીખ સાથે પોતાનું સ્વચ્છ સરનામું તથા ફોન નંબર આપવાનો રહેશે તેમજ લેખ, ભજન કે કીર્તનના અંતમાં પોતાની સહી કરવાની રહેશે. સહી કરેલા લેખ, ભજન કે કીર્તન સારા અક્ષરોમાં હાસિયો છોડીને લખેલા હશે તો જ માન્ય ગણાશે. ઝેરોક્ષ કરેલા લેખ, ભજન કે કીર્તન માન્ય રહેશે નહીં.
- ✓ જે વેદ રહસ્ય અંકના આજીવન સભ્ય સ્વર્ગવાસ થયેલ છે. તેનું આજીવન પુરૂ થાય છે. તો નવું લવાજમ ભરી સભ્ય થવા ખાસ સૂચના છે. નહીતર આવતા મહીને અંક બંધ કરવામાં આવશે.

સંપર્ક નં. મો.: ૯૮૨૭૪ ૨૬૯૦૧, ૯૮૯૮૩ ૨૨૬૫૦, ૯૮૨૪૧ ૮૧૩૭૬

વેદ રહસ્ય

સંસ્થાપક : મહામંડલેશ્વર સ્વામી
શ્રી અખંડાનંદ સાગર વેદાન્તાચાર્ય
વર્ષ: ૩૬ / નવેમ્બર-૨૦૧૪ / અંક-૧૧

અનુક્રમણિકા

- ૪ નૂતનવર્ષની આજ્ઞા
તથા આશીર્વાદ
- ૫ કઠોપનિષદ્
કૃષ્ણા કે. ભરોડિયા (પાલડી)
- ૯ શ્રી શિવમહિમ્ન: સ્તોત્રમ્
કૃષ્ણા કે. ભરોડિયા (પાલડી)
- ૧૦ સુખકર ઘડપણ
હસમુખ પટેલ
- ૧૨ આહાર શુદ્ધિ
કેશવભાઈ જી. ભરોડિયા (પાલડી)
- ૧૪ રહુગણ રાજા
લક્ષ્મણભાઈ જે. સોનાણી
- ૧૫ સૌનો સહકાર
અમરશીભાઈ પી. પટેલ
- ૧૬ ગુરુકૃપા હી કેવલમ્
ભૂમિબેન અનિલભાઈ માંગુડીયા (દડવા)
- ૧૮ સુરેશ્વરાનંદજી મહારાજનું પ્રવચન
મનુભાઈ વાલજીભાઈ ચકલાસીયા
- ૧૯ અહંકારનું તાદાત્મ્ય
ગોરધનભાઈ જે. ગાજાણી (પીપળીયા)
- ૨૧ લક્ષ્યને લક્ષમાં રાખીએ
મધુબેન ડી. બોઘરા
- ૨૨ સત્સંગ સમાચાર
સંકલિત

: માધવ પીઠાધિપતિ :

“પ.પૂ. મહામંડલેશ્વર સ્વામીશ્રી
જગદીશાનંદ સાગરજી
મહારાજ વેદાન્તાચાર્ય”
શ્રી સચ્ચિદાનંદ સેવક મંડળ
શ્રી માધવાનંદ આશ્રમ
કતારગામ રોડ, સુરત-૩૮૫૦૦૪

: પ્રકાશક (Publisher) :

શ્રી લક્ષ્મણભાઈ જેરામભાઈ સોનાણી
શ્રી સચ્ચિદાનંદ સેવક મંડળ
શ્રી માધવાનંદ આશ્રમ
કતારગામ રોડ,
સુરત-૩૮૫ ૦૦૪

: મુદ્રણ સ્થાન :

પાર્થ પ્રિન્ટ પોઈન્ટ,
૧, બેઝમેન્ટ, શ્રીજી આવાસ,
માનગઢ ચોક, વરાછા,
સુરત-૩૮૫ ૦૦૬.

: સંપાદક (Editor) :

શ્રી દેવરાજભાઈ વાલજીભાઈ વધાસિયા
શ્રી સચ્ચિદાનંદ સેવક મંડળ
શ્રી માધવાનંદ આશ્રમ
કતારગામ રોડ,
સુરત-૩૮૫ ૦૦૪

: મુદ્રક :

શ્રી સચ્ચિદાનંદ સેવક મંડળ વતી
શ્રી ઈશ્વરભાઈ ધનજીભાઈ ગોળકીયા
વેદ રહસ્ય કાર્યાલય
શ્રી સચ્ચિદાનંદ સેવક મંડળ
શ્રી માધવાનંદ આશ્રમ
કતારગામ રોડ, સુરત-૩૮૫ ૦૦૪

: મુખ્ય કાર્યાલય :

શ્રી સચ્ચિદાનંદ સેવક મંડળ
“વેદ રહસ્ય કાર્યાલય”
શ્રી માધવાનંદ આશ્રમ
કતારગામ રોડ, સુરત-૩૮૫ ૦૦૪
ફોન નં. ૦૨૬૧ ૨૫૩૪૬૧૦

: માનદ સંપાદકીય સલાહકાર :

“પ.પૂ. મહામંડલેશ્વર સ્વામીશ્રી
જગદીશાનંદ સાગરજી મહારાજ વેદાન્તાચાર્ય”
૧. કેશવભાઈ ગીગાભાઈ ભરોડિયા (પાલડી)
૨. બાબુભાઈ નાનજીભાઈ કોશીયા (અંકેવાળીયા)
૩. ગોરધનભાઈ જગાભાઈ ગાબાણી (પીપળીયા)

વેદ રહસ્ય

વેદ રહસ્ય મહિનાની પાંચમી તારીખે પ્રગટ થતું ૩૫ વર્ષ જુનું સંસ્કાર
અને ધર્મભાવના જાગૃત કરનારું સંપ્રદાયનું એકમાત્ર માસિક છે.
વેદ રહસ્ય માસિક લવાજમના દર નીચે મુજબ રહેશે.

લવાજમ તથા લેખો માટે પત્રવ્યવહાર :

વેદ રહસ્ય કાર્યાલય

શ્રી માધવાનંદ આશ્રમ,
ઉદયનગર-૧,
કતારગામ રોડ, સુરત-૪.
ફોન નં.:-(૦૨૬૧) ૨૫૩૪૬૧૦

	દેશમાં	વિદેશમાં
સંરક્ષક	૮૦૦૦	-
સહાયક	૩૦૦૦	-
આજીવન	૧૫૦૦	૧૨૦૦૦
વાર્ષિક	૨૦૦	૩૦૦૦

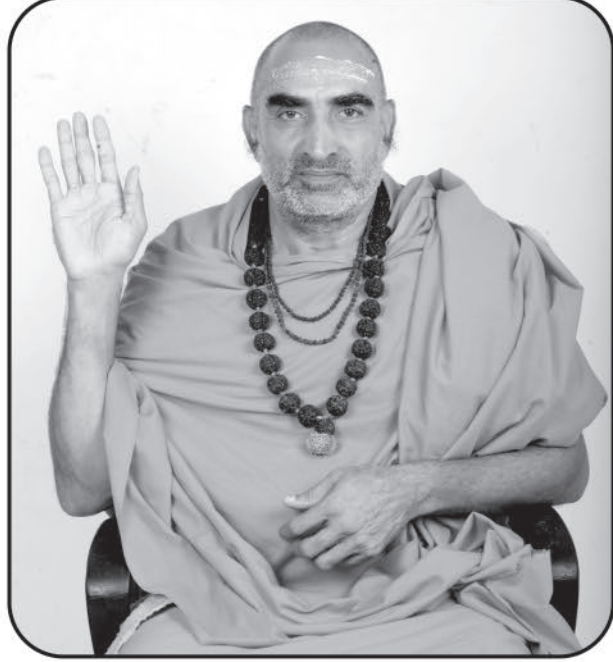
જયશ્રી સચ્ચિદાનંદ...

નૂતનવર્ષમાં સર્વેને સમભાવ રાખવો.
વિષમતાને વિષ જેવી જાણીને છોડવી.
અન્તરમાં અમર જ્ઞાનદીપ અનુભવવો.
પરસ્પર દેહભાવ છોડીને દેવભાવ રાખવો.
પરસ્પર દેવભાવ રાખીને લેવું દેવું.
અહંતા મમતા છોડવી.
સચ્ચિદાનંદ પરમાત્માનું સ્મરણ કરવું.
મનને સત્યનું ચિંતન કરવા દેવું.
મારામાં દુઃખ નથી હું તો સુખ સ્વરૂપ છું.
હું બંધાયેલો નથી પણ મુક્ત છું.
જ્ઞાનનો દીવો જ સાચો દિવો છે.
યમ નિયમ સંયમનું પાલન કરવું.
હું દેહ નથી પણ દીવ્યાત્મા છું તેમ દ્રઢ કરવું.
હું જડ નથી પણ ચેતન છું.
મારે સદાય દીવાળી છે.

જ્ઞાનનો દીવો જયાં હોય ત્યાં જ સાચી દીવાળી છે.

સર્વે માનવોને અમર જ્ઞાનનો દીવો પ્રગટ રહે.

સર્વે સચ્ચિદાનંદમય રહે.
સર્વેને સાચી લક્ષ્મી મળે.
સર્વેનું પ્રભુ સર્વ પ્રકારે કલ્યાણ કરે.
વાણી સત્ય સરલને મધુર બને.
બુદ્ધિ પરમાર્થ પરાયણ બને.
સર્વેને ભક્તિભાવનું ભોજન મળે.
સર્વેને સાચા આશીર્વાદ ફળે.
સર્વેના શરીર સારા રહે.
મન દીવ્ય ભાવાનંદથી ભરપુર બને.
આત્મા પરમાત્મામાં મસ્ત બને.

નૂતન વર્ષના આશિષ

નૂતનવર્ષ સર્વેને સુખાકારી બનો
નૂતન વર્ષમાં નૂતન કામો સફળતાથી સિદ્ધ થાવો.
સર્વેને પરમાત્મા પરમાનંદ પ્રદાંત કરે.
સર્વેના મન શાન્ત સરલને સહકારી બને.
સર્વેની બુદ્ધિ વ્યવહારદક્ષ અને બ્રહ્મમય બને.
સર્વેની વાણી સત્ય સરલ મધુરને હિતકર બને.
સર્વેના શરીર વીર્યવાન પુરુષાર્થશીલ સ્વસ્થ્ય બને.
સર્વેના ઘર સર્વ પ્રકારની લક્ષ્મીવાન બને.
સર્વેમાં પરસ્પર પ્રેમભાવ રહે.
સર્વે વિવેક વૈરાગ્ય શમદમને શીલવાન બને.
દેહમાં દેવ બીરાજે છે તેવી ભાવના સદા રહે.
હું ને માફ છુટે ને સમતા સર્વેમાં સ્થિર થાય.

વિદેશમાં વસતા ભારતીય ભાઈઓ તથા બહેનો તથા અન્ય સર્વેને હાર્દિક નવા વર્ષના શુભ આશીર્વાદ છે.

સર્વેના અભિન્નાત્મા જગદીશાનંદ સાગરજીના નૂતનવર્ષના જય સચ્ચિદાનંદ....

પરમ પૂજ્ય શ્રી ૧૦૦૮ મહામંડલેશ્વર સ્વામીશ્રી અખંડાનંદ સાગરજી મહારાજ વેદાન્તાચાર્ય દ્વારા
મહાકુંભપર્વ-નાસિક-૧૯૯૧ માં ચાતુર્માસ દરમ્યાન કરેલ પ્રવચનામૃત

ગતાંકથી ચાલુ...

તો આગળ જવાને માટે એને (નચિકેતાને) આજ્ઞા કરે છે તો નચિકેતા યમરાજાને ત્યાં જશે, કંઈ રીતે વરદાન એને આપશે ? એ કથા ભગવાનની દયા હશે તો આપણે આગળ શ્રવણ કરીશું. તો અત્યારે ખાસ અભ્યાસ કરવાનો કે મનુષ્યે બોલતા પહેલા વિચાર કરવો જોઈએ કે દાન દેતા પહેલા પણ આપણાથી દેવાશે કે નહીં એમ વિચારીને કરવું જોઈએ.

વગર વિચારે જે કરે, તે પાછળ પુની પસ્તાય.

કે વગર વિચારે કરે એને શું કરવું પડે ? પછતાવું પડે. જેમ આપડે ન શક્તિ ન હોય ને કહીએ કે બધા જમવા આવજો અને ઘરે ખાવાનું બનાવીએ નહીં તો ઘરે ખાય નહીં ને અહિં ખવરાવે નહીં તો શું થાય ? બોલો. તો પહેલા વગર વિચારે ન કહેવું જોઈએ. શક્તિ હોય એટલી ભક્તિ કરવી જોઈએ. જેટલું દઈ શક્તા હોય એટલું દેવું જોઈએ. વગર વિચારે મોટી મોટી વાતુ કરે **ડફોળ શંખની** જેમ આપણે નથી બોલતાં ! - હે ગુરૂદેવ ! તન મન ધન બધું અર્પણ પણ, જ્યારે દેવું હોય ત્યારે શું કરીએ છીએ ? તો **ડફોળ શંખ** ની જેમ તો જીવનમાં પહેલા બોલવું નહીં, ને બોલવું તો પાળવું, ઓછું બોલવું ઝાઝું બોલવું નહીં, કોઈને છેતરે કંઈ ફાયદો થતો નથી એટલા માટે આપણી યોગ્યતા હોય, આપણે જેટલું કરી

શક્તા હોઈએ એટલું જ બોલવું જોઈએ એટલું જીવનમાં ઉતારવું જોઈએ તો લાભ થાય. નહીં તો એકબીજાનો વિશ્વાસ તુટી જાય છે. ગુરુએ શિષ્યને મોટા મોટા વચનો આપ્યા કરે તારું આમ કલ્યાણ થઈ જશે ને તારું આમ કલ્યાણ થશે ને તારો આમ બેડો પાર થઈ જશે પણ પછી નો કરે ત્યારે શિષ્યમાં પણ અશ્રદ્ધા ઊભી થાય છે. એટલા માટે ખોટા ખોટા વચનો ગુરુ આપે એ પણ ખરાબ છે અને શિષ્ય ખોટું ખોટું ગુરુને કીધા કરે હું તમને આમ આપી દઈશ ને હું આમ કરી દઈશ તો એ બેય ખોટું છે. પોતે પોતાની મર્યાદામાં રહીને જે કાળે જે થાય એ થોડું થોડું સહજ કરતું રહેવું જોઈએ. સેવા ભાવથી, સેવા કરે ગુરુએ પણ શિષ્યનું કલ્યાણ થાય એટલું કર્યા કરે આમ કરી નાખીશ ને આમ કરીશ એવું ખોટું અભિમાન કરે તો બંને નુકસાનમાં છે એટલે -

**ગુરુ તો એસા ચાહિયે કી શિષ્ય કા કહુ ન લે,
શિષ્ય તો એસા ચાહિયે કી ગુરુ કો સબ કુછ દે.**

અધિકારીનું એ લક્ષણ છે.

કો વા ગુરુચો હિ હિતોપદેષ્ટા,

શિષ્યસ્તુ કો ચો ગુરુ ભક્ત એવ ।

કે ગુરુ કોણ કહેવાય ? જે શિષ્યનું હિત કરવાની ઈચ્છા રાખે, શિષ્ય કોણ કહેવાય ? જે ગુરુની ભક્તિ કરવાની ભાવના રાખે, ગુરુમાં ભગવત્ દ્રષ્ટિ કરે તો આ આપણી ભારતીય સંસ્કૃતિને આપણે ધીરે ધીરે આગળ વધારીએ. સારા કર્મો, સારી ભાવના, સારી ભક્તિ, સારું જ્ઞાન જીવનમાં ઉતારીએ. આલોક, પરલોકને મોક્ષ ત્રણેયને સુધારીએ તરીએ ને બીજાને તારીએ ભગવાન સર્વને સુખી કરે એવી પ્રાર્થના કરીએ કે-

સર્વત્ર સુખિનઃ સન્તુ સર્વે સન્તુ નિરામયાઃ

સર્વે ભદ્રાણિ પશ્યન્તુ મા કશ્ચિ દુઃખ ભાગ્ભવેત

॥ ઠું શાંતિઃ શાંતિઃ શાંતિઃ ॥

પ્રિય સજ્જનો, ભારતીય સંસ્કૃતિ વૈદિક સંસ્કૃતિ છે. વેદ એ આપણા પ્રમાણ ગ્રંથો છે. વેદથી જ આપણે પરમાત્માના ખરા સ્વરૂપને સમજી શકીએ છીએ. એટલા માટે ઉપનિષદોમાં વેદોમાં પૂર્ણ વિશ્વાસ રાખવો. વેદમાં જે કહે છે એ પૂર્ણ આપણા હિત માટે છે એવી શ્રદ્ધા ધારણ કરવી.

**શ્રદ્ધાર્વાલ્લભતે જ્ઞાનં તત્પરઃ સંચતેન્દ્રિયઃ,
જ્ઞાનં લબ્ધ્વા પરાં શાન્તિમચિરેણાધિગચ્છતિ.**

(ગીતા-અ-૪-૩૮)

શ્રદ્ધાવાન પુરુષને જ્યારે જ્ઞાન થાય છે અને 'જ્ઞાનં લઘવા પરાં શાન્તિ' જ્ઞાન મળવાથી જીવને પરમ શાંતિ પ્રાપ્ત થાય છે. એ કયું જ્ઞાન ? તો એને બ્રહ્મજ્ઞાન, આત્મજ્ઞાન, તત્ત્વજ્ઞાન એવા અનેક નામોથી કહેવામાં આવે છે. સરળ ભાષામાં ખરી વસ્તુ સમજવી, મૂળ તત્ત્વ છે. એને સમજવું. એ સમજવાથી જીવને કામ, ક્રોધ, લોભ, મોહ, રાગ, દ્વેષ આદિ વિકારોથી પ્રશાંતિ થઈ જાય છે. ધીરતા, વીરતા, ગંભીરતા એ દિવ્ય ગુણોની પ્રાપ્તિ થાય છે. તમામ અહંતા મમતામાંથી છૂટીને સમતા, સદ્ગુણો પ્રાપ્ત થાય છે. જીવનનો વહેવાર પણ સારો થાય છે. આંતર શાંતિ પણ પ્રાપ્ત થાય છે. વહેવાર અને પરમાર્થ બંનેનો સુધારો કરવો એ આપણા જીવનનું ધ્યેય છે, લક્ષ્ય છે. એટલા માટે આપણા વહેવારને પણ સુધારતું રહેવું અને પરમાર્થ પણ સુધારતો રહેવો.

યા લોકદ્વયસાધિની તનુભૃતાં સા ચાતુરી ચાતુરી ।

બંને લોકને જે સુધારે એ ચતુરતા છે કુશળતા છે એટલા માટે વહેવાર અને પરમાર્થ બંનેને લક્ષ્ય દર્શને શ્રવણ કરીએ બરોબર ધ્યાનથી પ્રેમથી. કઠોપનિષદના પ્રસંગમાં બતાવ્યું કે વાજશ્રવા નામના એક ઋષિ હતા. એણે એક સર્વસ્વ દક્ષિણા નામનો યજ્ઞ કર્યો તેમાં તમામ ગાયો દાનમાં દેતા'તા એમાં એને પુત્રનો મોહ થયો જેને લઈને સારી સારી ગાયો પુત્રને નામે રાખી. જે દો'વા ન દે એવી ગાયો દાનમાં દેવાની શરૂ કરી ત્યારે એના પુત્રના હૃદયની અંદર શ્રદ્ધા થઈ કે મારા મોહને કારણે પિતાજી આ સારી સારી ગાયોને બદલે મોળી ગાયો દાનમાં આપે છે. તો પિતાજીને નરકવાસ થશે અને એ મારે પુત્રને માટે કલંક કહેવાય. પુત્રનો ધર્મ છે કે પિતાને નરકમાં જતા બચાવે. એટલા માટે એણે (નચિકેતાએ) પોતાના હૃદયમાં શ્રદ્ધા રાખીને કહ્યું કે હે પિતાજી, હું પણ તમારું ધન છું તો તમે મને કોને દક્ષિણામાં આપશો ? એકવાર, બેવાર, ત્રણવાર કહ્યું તો વાજશ્રવા ઋષિના અંદર ક્રોધ આવ્યો. એણે ક્રોધમાં કહ્યું, 'મૃત્યવે ત્વાં દદામિ ।' કે હું તને મૃત્યુને દાનમાં આપુ છું. જ્યારે કહ્યા પછી એને દેવાની ઈચ્છા નો થઈ બોલી તો દીધું. ત્યારે એને નચિકેતાએ કહ્યું, હે પિતાજી ! તમે પૂર્વજોને જુવો અને ઉત્તરોને જુવો. તમારા પૂર્વજો આવું કોઈ દિ'ખોટું બોલતા નો'તા. બોલેલું ફરી જતા નો'તા. પાછલી પેઢી પણ તમે જો આવું કરશો તો તમારું અનુકરણ કરશે અને નબળી બનશે તો ચાલુ પેઢીને તોડવાવાળા નવી પેઢીને બગાડવા વાળા બંનેનું પાપ તમારી ઉપર આવશે અને આ શરીર તો ઘાસ જેવું છે. ઘાસ, જેમ ઊગે ને પાછું સુકાય જાય આ થોડા દિવસનો મેળો છે.

**દો દિનકા જગકા મેલા, સઝ ચલા ચલીકા ખેલા,
કોઈ ચલા ગયા, કોઈ જાવે,**

**કોઈ ગઠડી બાંધ સીધાવે,
કોઈ તૈયાર હુઆ અકેલા, દો દિનકા...**

કર પાપ-કપટ છલ માયા,

**ધન લાખ કરોડ કમાયા,
સંગ ચલે ન એક અઘેલા, દો દિનકા...**

જન માત પિતા સુત ભાઈ,

**કોઈ અંત સહાયક નહિ,
જી'કયું ભરે પાપકા ઠેલા, દો દિનકા...**

ચહ નશ્વર હે સંસારા,

કર ભજન ઈશકા પ્યારા

બહાનંદ કહે સુન ચેલા, દો દિનકા...

નચિકેતાએ પિતાજીને એ પ્રાર્થના કરી કે, હે પિતાજી ! આ શરીરનો કોઈ ભરોસો નથી. એટલા માટે આત્માના કલ્યાણને માટે જીવન જીવવું એ તમે તો સમજુ જ છો પણ મારા કલ્યાણને માટે ને તમારા હિતને માટે તમારું બોલેલું પાળો અને મને યમરાજને ત્યાં જવાની આજ્ઞા પ્રદાન કરો. આ રીતે એણે કહ્યા પછી પિતૃ ભક્તિના જોરથી પિતાની આજ્ઞાથી નચિકેતા સશરીર યમરાજને ત્યાં જાય છે. યમરાજ તે વખતે બહાર ગયેલા હતા ત્યાં જઈને એ અતિથિ રૂપમાં રહે છે જ્યાં સુધી યમરાજ ન આવે ત્યાં સુધી ભોજન પણ કરતાં નથી.

યમલોક મેં નચિકેતા -

વૈશ્વાનરઃ પ્રવિશત્યતિથિર્બ્રાહ્મણો ગૃહાન્ ।

તસ્યૈતામ્ શાન્તિં કુર્વન્તિ હર વૈવસ્વતોદકમ્ ॥ ૭ ॥

॥૧-૧-૭॥

જ્યારે યમરાજ બહારથી ફરીને આવે છે. ત્યારે તેમની પત્નિ અને મંત્રીઓ યમરાજને કહે છે. આપણે ઘરે કોઈ બ્રાહ્મણ અતિથિ આવ્યા છે એ સાક્ષાત વૈશ્વાનર નામના અગ્નિ સમાન દેદિપ્યમાન પ્રકાશમાન છે અને ગૃહસ્થાશ્રમમાં જેને ઘરે અતિથિ આવે એનું સ્વાગત કરવું એ ગૃહસ્થાશ્રમનો ધર્મ છે.

અતિથિર્યસ્ય ભગ્નાશો ગૃહાત્પ્રતિનિવર્તતે ।

સ તસ્મૈ દુષ્કૃતં દત્ત્વા પુણ્યમાદાય ગચ્છતિ ॥

ગૃહસ્થાશ્રમમાં ઘરે કોઈ અતિથિ આવ્યા હોય અને જો સ્વાગત ન કરે તો આવેલો જે માણસ છે એ પોતાનું પાપ મુકી જાય છે ને પુણ્ય લઈને જાય છે એટલા માટે ગૃહસ્થાશ્રમનો ધર્મ છે -

આતિથ્યં શિવપૂજનં પ્રતિદિનં મિષ્ઠાન્ન પાનં ગૃહે ।

સાઘો સંગમુપાસતે ચ સતતં ધન્યોગૃહસ્થાશ્રમ ॥

કે જે અતિથિ સત્કાર કરે ભગવાનનું પૂજન જેના ઘરમાં શિવ પુજન થતુ હોય જ્યાં સુંદર પવિત્ર બ્રહ્માપર્ણ કરેલું ભોજન થતું હોય જેના ઘરમાં સાધુ પુરુષોનો સમાગમ થતો હોય તેને 'ઘન્યો ગૃહસ્થાશ્રમ' કેમ કે આલોકનું પણ સુખ, પરલોકનું પણ સુખ સત્પુરુષોના સમાગમથી મોક્ષનું પણ સુખ સર્વ પ્રકારે સુખી એ ગૃહસ્થાશ્રમી થાય છે. એટલા માટે એમના ઘરના માણસો યમરાજાને કહે છે આપણે ઘરે અતિથિ આવ્યા છે. એને માટે 'હર વૈવસ્વતોદકમ્।' તો તમે એને માટે પાણી લઈ જાવ. અતિથિ સત્કારમાં ચાર વસ્તુ ખાસ કરવાની હોય.

**તૃણાનિ ભૂમિરુદકં વાક્ ચતુર્થી ચ સૂનૃતા ।
એતાન્યપિ સતાં ગૈહે નોચ્છિદ્રાન્તે કદાયન ॥**

(મનુસ્મૃતિ)

તૃણાની એટલે ઘાસનું બનેલું કોઈ આસન ભૂમિ એટલે ઓટલો કે ખાટલો 'તૃણાની ભૂમિ રુદકમ્' ત્રીજુ પાણીને ચોથી સુંદર વાણી આ ચાર વસ્તુથી અતિથિ સત્કાર અવશ્ય કરવો જોઈએ. સજ્જનોના ઘરમાં આ ચાર વસ્તુની તાણ કોઈ દિ' પડતી નથી કે આસન હોય, ભૂમિ હોય પછી પાણી હોય ને વાણી હોય ભલે બંગલા ન હોય મોટર-ગાડીઓ ન હોય પણ આટલી વસ્તુ તો ભગવાને બધાને આપેલી છે સજ્જનને ઘરે તો હોય જ પણ વ્યસની હોય દારૂડીયો હોય. તો ન હોય તો ભગવાન જાણે પણ સારા માણસો હોય સજ્જન હોય તેને ઘરે એટલાથી સ્વાગત કરવું.

**તારા આંગણીયા પુછીને જો કોઈ આવે રે,
આવકારો મીઠો આપજે રે જી.**

એ દ્વારા ગૃહસ્થાશ્રમના ધર્મો બતાવતા બતાવ્યું કે આપણા ઘરમાં કોઈ અતિથિ આવે તો એને ભગવાનનું સ્વરૂપ સમજીને એનું સ્વાગત કરવું. 'અતિથિદેવો ભવ' એટલે આપણા દેશની સંસ્કૃતિ અતિથિ પ્રધાન છે. તો અતિથિમાં પછી મોહ પ્રધાન ન થઈ જવું જોઈએ કે ભગવાન આવ્યા તો બહુ સાચવો તો એ પણ આપણને સાચવશે એમ સામાસામી મોહને લઈને લોકો ભક્તિ ભૂલી જાય છે ને બીજુ કમાવવાનું પણ.... એટલે કોઈ વસ્તુનો અતિરેક થાય ને તો લાભને બદલે નડવાવાળું થાય. છૂટી જાય એ પણ ખરાબ છે ને અતિરેક થાય એ પણ ખરાબ છે એટલે કોઈનો 'અતિરેક' એટલે વધારો ન કરી દેવો માપસરનું રાખવું એટલે તમને કરવાવાળાને ય ન નડે અને લેવાવાળાને પણ ન નડે. વહેવાર બહુ વધી જાય તોય નુકશાન ને નો હોય તોય નુકશાન કે જેમ ઝાઝું ખાઈ જાવને તો પચે નહીંને ઓછું ખાધેલું હોયને તો શરીરને લાભ કરે નહીં એટલે-

**યુક્તાહારવિહારસ્ય, યુક્તચેષ્ટસ્ય કર્મસુ,
યુક્તસ્વપ્નાવ બોધસ્ય, યોગો ભવતિ દુઃખહા.**

(ગીતા-અ-૬-૧૭)

કે ખાવું તો માપસરનું ખાવું બોલવુ તો માપસરનું, ઊંઘવું તો માપસરનું તો ભોજન માપસરનું રાખવું અડધું પેટ અન્નથી ભરવું, પા ભાગનું પાણીથી ભરવું, પા ભાગનું હવા માટે ખાલી રાખવું એ માપસરનું ભોજન છે. એમ ઊંઘવાનું ૬ કલાક એ માપસરનું છે. એનાથી વધારે ઊંઘે તોય ખરાબને ઓછું ઊંઘે તોય ખરાબ, એમ જીવનમાં આપણો વહેવાર હાલવું, ચાલવું, ઊંઘવું, બોલવું એ માપસરનું જે રાખે છે અના શરીર સારા રે', મન સારા રે', વિક્ષેપ શક્તિ ન આવે નકર કરે ત્યારે બોવ કરી નાખે ને પછી ન ખાય ત્યારે મનમાં વિક્ષેપ ઊભો થાય. એમ ઘણાં લોકો ખાય ત્યારે બહુ ખાય નાખે પછી નો પચે ત્યારે હેરાન થાય કહે મારાથી ખવાતું નથી ડો. સાહેબ ગોળી આપો તો સારું પચતું નથી. એક હારે ઝાઝું ખાય નાખ્યું હોય તો શું જરૂર પડે ? એટલા માટે મનુષ્યે વહેવાર અને પરમાર્થને સંતુલિત રાખવો જેથી પરમાર્થ પણ થતો રહે ને વહેવાર પણ થતો રહે. ઘણા લોકો ૨૪ કલાક ભક્તિમાં લાગ્યા એટલે લાગ્યા ને સમજે વહેવારની જરૂર જ નથી, ઘણાં વહેવારમાં ૨૪ કલાક લાગ્ય રહે તેને ભગવાનની ભક્તિની જરૂર જ લાગતી નથી તો જીવનમાં બંનેની સમતુલા જાળવતી રહેવી જોઈએ શરીરને પણ સાચવવું ને આત્માનું પણ કલ્યાણ કરવું વ્યવહાર પણ ભગવાનની લીલા છે ભગવાનનો બગીચો છે એમ માનીને વહેવાર પણ કરવો જોઈએ અને પરમાત્મ પરાયણ પણ થવું. પરમાત્મા અને વહેવાર બંને પરસ્પર ઓતપ્રોત છે એવો ભાવ કરવો.

**અરસ પરસ રહે એકમાં, જેમ તરણિમાં તેજ,
ભિન્ન નહીં એમ બ્રહ્મથી, ઓળખો પદ એ જ,
સાંભળ....**

**પટતંતુ ન્યારો નહીં, જેમ હાટકનો હાર,
જડ ચેતન જગદીશમાં, તેજ પુંજ એકતાર.**

(સ્વામી પ્રિતમદાસજી)

કપડું ને દોરા જેમ જુદા નથી, સોનું ને હાર જેમ જુદા નથી, બરફને પાણી જેમ જુદા નથી એમ પરમાત્માને જગત એ પણ જુદુ નથી જે કંઈ દેખાય છે એ પ્રભુમય છે. જે કંઈ નાશવાળા પદાર્થો છે એ નથી ને થયેલા છે એટલે એનો નાશ થયા કરે છે. બધાની અંદર અવિનાશી પરમાત્મા અખંડ ભરી રહેલા છે.

**અખંડમંડલાકારં વ્યાપ્તં ચેન ચરાચરમ્,
તત્પદં દર્શિતં ચેન તસ્મૈ શ્રી ગુરવે નમઃ**

(શ્રી ગુરુ ગીતા-૪૬)

તો આપણી સંસ્કૃતિમાં ગ્રહસ્થાશ્રમના ધર્મ સંકેપમાં બતાવ્યો. ખાસ કરીને ચાણક્ય નીતિમાં બતાવ્યું છે. ‘અતિથ્યં શિવ પૂજનં’ કે અતિથિ સત્કાર કરતો રહેવો જોઈએ. શાસ્ત્રોમાં પણ નીતિ શાસ્ત્રમાં બતાવ્યું કે અતિથિ જેને ઘરે આવે એનું સ્વાગત ન કરે તો અતિથિ એનું પાપ છોડી જાય છે ને પુણ્યને લઈ જાય છે. એટલા માટે ‘અતિથિદેવો ભવ’ એ વેદની આજ્ઞાને હૃદયમાં ધારણ કરી અને કોઈ અતિથિ આવે તો એનું યથા શક્તિ સ્વાગત કરવું પછી આગળ કહે છે જે નથી કરતાં તેનું શું નુકસાન થાય છે? -

આશાપ્રતીક્ષે સંગતમ્ સૂનૃતાં ચ

ઇષ્ટાપૂર્તે પુત્રપશૂનશ્ચ સર્વાન્ ।

एतद् वृक्षे पुरुषस्याल्पमेधसो

यस्यानश्नन् वसति ब्राह्मणो गृहे ॥ ૮ ॥

॥ ૧-૧-૮ ॥

કોઈ અતિથિ ઘરમાં આવે અને જો ભોજન કર્યા વગર કરે એને જો સુવિધા યથા શક્તિ ન આપે તો એનું જે કંઈ કરેલું હોય એ બધું નષ્ટ થઈ જાય છે. તો અહીં ઘણાં નામો બતાવ્યા આશાપ્રતીક્ષે કે જે તમે આશાથી કરેલા કર્મો હોય, પ્રતીક્ષા કરેલા કર્મો હોય. સંગત સારી સંગતિ જે સંતોના દર્શનથી જે પુણ્ય થયેલું હોય ઇષ્ટાપૂર્તે સારી રીતે તમે ઈષ્ટાપૂર્ત નામના યજ્ઞો કરેલા હોય ઘરા બાંધ્યા હોય, વાવ બાંધેલ હોય બીજા અન્નક્ષેત્રો ખોલ્યા હોય એ બધાથી જે પુણ્ય થયેલ હોય એ બધુ પુત્ર પશુ તમામ પુણ્યનો નાશ કરે છે. કેમ કે ગ્રહસ્થનો પ્રથમ ધર્મ છે અતિથિનો સત્કાર કરવો જે નથી કરતાં તેનું પુણ્ય દાન જે કંઈ પણ કરેલું હોય એ બધુ નષ્ટ થઈ જાય છે, સર્વ ચાલ્યું જાય છે. એટલા માટે ગ્રહસ્થાશ્રમમાં અતિથિ સત્કાર પ્રેમથી કરવો. આ રીતે આ વાત કરી ત્યારે યમરાજા સુંદર રીતે જળ લઈ અને નચિકેતાની પાસે જાય છે.

यमराज का वरप्रदान -

तिस्त्रो रात्रीर्यदवात्सीर्गृहे मे

अनश्नन्नह्यन्नतिथिर्नमस्यः ।

नमस्तेऽस्तु ब्रह्मन्स्वस्ति मेऽस्तु

तस्मात्प्रति त्रीन्वरान्वृणीष्व ॥ ૯ ॥

॥ ૧-૧-૯ ॥

યમરાજા નચિકેતાની પાસે જઈને કહે છે કે તમે મારે ઘરે આવીને ત્રણ દિવસ ભોજન કર્યા વગર રહ્યા કેમ કે યમરાજા ત્રણ દિવસ માટે બહાર ગયેલા હતાં. જ્યાં સુધી યમરાજા આવે નહીં ત્યાં સુધી નચિકેતાએ ભોજન લીધું નહીં કેમ કે મારા પિતાએ યમરાજાને સોંપ્યા છે.

તેને જે કરાવવું હોય તે કરે જીવાડવા હોય તો જીવાડે ને મારવા હોય તો મારે એટલે પિતાની આજ્ઞા પાલન કરવા માટે તેને (યમરાજાને) સમર્પિત થવા માટે એણે ત્રણ દિવસ ન ખાધું. એને લઈને યમરાજા તેને કહે છે તમે મારે ઘરે

तिस्त्रो रात्रीर्यदवात्सीर्गृहे मेऽनश्नन्

કે વગર ભોજન કર્યે તમે મારે ઘરે ત્રણ રાત્રી રહ્યા તો મેં અપરાધ કર્યો એને માટે હું તમને ત્રણ વરદાન આપું છું. તમારી શાંતિ થાય તો તમે ત્રણ વસ્તુ તમારે જે જોઈએ તે માંગો. આ રીતે ત્રણ વરદાનો યમરાજાએ પ્રદાન કર્યા એમાં નચિકેતાએ પ્રથમ વરદાન માંગ્યું -

प्रथम वर - पितृपरितोष

शान्तसंकल्पः सुमना यथा स्या -

द्वीतमन्युर्गौतमो माभि मृत्यो ।

त्वत्प्रसृष्टं माभिवदेत्प्रतीत

अतत्त्रयाणां प्रथमं वरं वृणे ॥ ૧૦ ॥

॥૧-૧-૧૦॥

નચિકેતા કહે છે પેલા વરદાનમાં મારા પિતાને શાંતિ થાય એવું વરદાન આપો. શાન્તસંકલ્પઃ સુમના યથા સ્યાદ કે મારા પિતાના સંકલ્પો શાંત થઈ જાય. તો ક્યા સંકલ્પો હોય ? પુત્ર ગયો છે તો હવે એનું શું થશે ? એ જીવશે કે નહીં ? યમરાજા એને શું કરશે ? એની શી ગતિ થશે ? માઝું શું થશે ? હું એકલો થઈ ગયો એવા અનેક સંકલ્પો થતા હોય, આપણે કોઈ મે’માન કે બહાર છોકરો જાય ત્યારે મનમાં શું થાય ? બોલો. એમ યમરાજાને ઘરે ગયા પછી શું થાય ? એટલે અનેક પ્રકારના સંકલ્પો થયા. પછી એણે કોઈમાં કહ્યું હતુ ‘મૃત્યવે ત્વા દદામિ’ એટલે કહે કે ‘વિતમન્યુ’ મારા પિતા કોઈ રહિત થઈ જાય, શાંત મન વાળા થઈ જાય અને ‘ત્વત્પ્રસૃષ્ટં માઝભિવદેત્પ્રતીત’ એટલે તમે અહીંથી મને જ્યારે છોડો ને હું ઘરે જાવને એટલે તરત મને ઓળખી જાય. ઓળખી જાય તો, સમજોને નકર સમજે આતો ભૂત થઈને આવ્યો. યમરાજાને ઘરે જઈને પાછો આવે એને શું કહેવાય ? કે આ તો ભૂત આવ્યું એટલે મર્યા પછી કોઈ પાછો આવે ને તો કોઈ એને ઘરમાં રાખે પણ નહીં. એટલે કહે છે કે તમે મને જ્યારે અહિંથી છોડો ત્યારે મને ઓળખી જાય ને પેલાની જેવો જ પ્રેમ કરે. પહેલા વરદાનમાં મને આ આપો. એટલા માટે પ્રથમ વરદાનમાં પિતાની શાંતિ માંગી.

ક્રમશ...

જય સશ્ચિદાનંદ...

પ.પૂ. સ્વામીશ્રી હરિહરાનંદ સાગરજી મહારાજ વેદાન્તાચાર્ય ચાતુર્માસ ૨૦૧૧, સુરત.

ગતાંકથી ચાલુ....

ચર્મચક્ષુથી જે દેખાયએ ચર્મચક્ષુ અને જ્ઞાનથી જે દેખાય એને જ્ઞાન ચક્ષુ કહેવાય. જ્ઞાન ચક્ષુનું દ્રષ્ટાંત એવું, સમજો કે, દક્ષિણ ભારતની કોઈ વ્યક્તિ આવે અને એ જે બોલે એ આપણા બકવાસથી વધારે કાંઈ નથી. કારણ કે એક શબ્દ પણ આપણે સમજી શકવાના નથી. એ બોલે છે ને તો આપણે એની સામે જોઈએ છીએ પણ એ આપણને શું કહી રહ્યો છે. એ આપણે જાણી શકતા નથી. તો શું આપણને સાંભળવામાં નથી આવતું ? સાંભળી રહ્યા છીએ આપણે. સાંભળાય છે એમાં જરાય સંદેહ નથી. પણ આપણને સમજાતું નથી. એટલે સાંભળવાની સાથે સાથે એક બીજું ચ જોઈએ છે. એ છે જ્ઞાન. જ્ઞાન ન હોયને તો સાંભળીએ છતાં એ આપણને સમજાતું નથી.

ઘટ વસ્તુ આપણે જોઈએ જેણે સંસારમાં ક્યારેય ઘટ નથી જોયો એવા વ્યક્તિને દેખાડો. આ શું છે ? તો એ નહીં બતાવી શકે. તો શું એને આંખ દ્વારા નથી દેખાતું ? પદાર્થ દેખાય છે પણ એનું નામ ઘટ છે એવું દેખાતું નથી એને બતાવવું પડે છે કે આ ઘટ છે. એ સાંભળે છે, જ્યારે એને પદાર્થનું જ્ઞાન થાય છેને ત્યારે એ કહી શકે કે હા, હવે મને જ્ઞાન થયું. એને કહેવામાં આવે જ્ઞાન ચક્ષુ.

કોઈ વ્યક્તિને આપણે પેલી વાર જોઈએ કોઈ પૂછે, કોણ છે આ વ્યક્તિ ? તો આપણે ઓળખતા નથી. તો ત્રીજો વ્યક્તિ ત્યાં ઊભો છે એ ઓળખાણ કરાવે છે કે આ વ્યક્તિ અમુક અમુક ગામનો છે. તો શું આપણું જોવામાં કાંઈ ફેર પડી જાય ? વ્યક્તિ પેલા અજાણ્યો હતો ને ત્યારે ચ એજ કપડા ને એનું એજ રંગરૂપ હતું તો જ્યારે એને ઓળખાણ કરાવડાવી ત્રીજા વ્યક્તિએ ત્યારે આપણે કહીએ કે, અરે, આ તો મારા ગામનો જ વ્યક્તિ છે. હું તો અત્યાર સુધી એને ઓળખતો નો'તો તો પેલા એ દેખાતો હતો અને પછી જ્યારે એને પરિચય કરાવડાવ્યો ત્યારે કેટલો બધો લાભ થાય ? પછી જે દેખાય છેને એ જ્ઞાન ચક્ષુથી દેખાય છે. પેલા ચક્ષુથી તો દેખાતો હતો પણ જ્ઞાન નો'તું. જ્યારે પદાર્થનું જ્ઞાન થાય છે ત્યારે જ આપણને લાભ થાય છે. નહીં તો આપણી પાસે ગમે એટલી વસ્તુ હોય જો આપણે એને ઓળખીએ નહીંને તો આપણને એનો લાભ નથી થતો.

આપણે જ્યાં રહીએ છીએ ત્યાં માનો પૃથ્વીની અંદર બહુ જાજુ ધન દાટેલું હોય. તો આપણે તેની ઉપર જ રહીએ એની ઉપર જ ખાટલો ઢાળીને સૂઈએ તો આપણને એનો લાભ થશે ?

એક ભીખારી છે જે ફૂટપાથ ઉપર બેઠો છે. ૫-૧૦-૧૫-૨૦ વરસ સુધી ફૂટપાથ ઉપર બેસીને એક ઘસાય ગયેલા કટોરામાં એ ભીખ માંગી રહ્યો છે. ૫ પૈસા ૧૦ પૈસા લોકો નાંખે છે, ગાભા ને ચિથરા એકઠા કરેલા છે અને ત્યાંને ત્યાં જ એ બેસી રહે છે. કર્મ સંજોગે એનું મૃત્યુ થઈ જાય છે અને સંજોગોવશાત મ્યુનિસીપાલીટી વાળા ત્યાં ખોદે અને એક ફૂટ નીચેથી ધનનો ભંડાર નીકળે. તો વિચાર કરો પેલો ભિખારી છે એ ક્યાં બેસતો હતો ? એ ધનના ભંડાર ઉપર જ બેસતો હતો. પણ એને એનો લાભ મળતો હતો ? કે હું આ ધનવાળો છું આ ધનનો માલિક પોતે છે એવો એ દાવો કરી શકતો હતો ? નહીં કારણ કે એને ખબર જ ન હતી કે હું ધનની ઉપર જ બેઠેલો છું અને આપણે બેંકમાં રાખેલું હોય છતાં આપણા મનમાં એનું ગુમાન રહે છે કે મારી પાસે પુષ્કળ ધન છે. ક્યાં રાખેલું છે ? તો કે' બેંકમાં બેંકવાળા કાંઈ ત્યાં રાખી મૂકે છે ? એ તો ક્યાંય વાપરતા હોય છે. સરકાર ક્યાંય વાપરતી હોય છે છતાં આપણા મનમાં એ રહે છે કે એ ધન મારું છે. એનો આપણને લાભ મળે છે ને હંમેશા આપણે એનો ઉપાડ કરીએ છીએ. તો વસ્તુની જ્યાં સુધી આપણને ઓળખાણ ન થાયને ત્યાં સુધી આપણને એનો લાભ નથી થતો.

એમ આ ધર્મરાજા અર્ધ્વરિંદ્ર કહે છે કે જ્યારે જ્યારે આપણે જોઈએ છીએ જ્યારે જ્યારે આપણે સાંભળીએ છીએ સ્પર્શ કરીએ છીએ ચાખીએ છીએ સુધીએ છીએને ત્યારે પરમાત્મા જ દેખાય છે એ સિવાય બીજું કાંઈ દેખાતું નથી કારણ કે પ્રત્યક્ષ એક માત્ર પરમાત્મા જ છે. સંસાર છે એ પ્રત્યક્ષ નથી. કેવી રીતે ખબર પડે ? તો ધર્મરાજા અર્ધ્વરિંદ્ર કહે છે. તેઓ ત્રણ ચૈતન્યની કલ્પના કરે છે એ કહે છે કે એક અંતઃકરણથી અવિચિન્ન ચૈતન્ય છે અને એક વૃત્તિથી અવિચિન્ન ચૈતન્ય છે ને એક વિષયથી અવિચિન્ન ચૈતન્ય છે.

કમશ...

ગતાંકથી ચાલુ...

ઘણીવાર ક્રોધથી ઘરમાં આપણું વર્ચસ્વ જમાવવાનો પ્રયત્ન કરતાં હોઈએ છીએ. પરંતુ ક્રોધએ હોશિયારી કે તાકાત નથી, બલકે હોશીયારી અને તાકાતનો દુરુપયોગ છે. ઘરમાં કે ઘંઘામાં નુકશાન થાય એવા સમયે ક્રોધ કરીએ તો બમણું નુકશાન થાય. એક નુકશાન તો થયું જ છે, જે પાછું નફામાં નથી ફેરવવાનું પરંતુ આપણા પરિવારની આત્મીયતામાં તિરાડ પડે એ બીજું નુકશાન થયું. ક્રોધની પરાકાષ્ટા માણસને પોતાની માણસાઈથી જુદા કરી નાંખે છે.

(૨) મનઘાર્યું કરવાનો સ્વભાવ : “કેટલાક વયોવૃદ્ધ વડીલને પોતાનું ધાર્યું કરવાનો આવો સ્વભાવ હોય છે. પોતે નક્કી કરેલી બાબતમાં ટસના મસન થાય.” અમારા વખતમાં અમે આમ કરતા હતા એટલે તમારે પણ આમજ કરવાનું. આજની યુવાપેઢીને જો આપણા નક્કી કરેલા ઢાંચામાં પરાણે ઢાળવા જઈએ તો જેમ દબાયેલી સ્પ્રિંગ બમળાવેગથી ઊછળે એવું થાય માન-મર્યાદા નેવે મુકાઈ જાય અને હઠીલા સ્વભાવમાં આપણી ગણતરી થઈ જાય. નિયમ-ધર્મની કે નૈતિક જીવનની સૈધ્ધાંતિક વાત હોય ત્યાં તે મુજબ વર્તાવવાનો આગ્રહ જરૂર રાખવો પણ અતિશે દુરાગ્રહ ન રાખવો. પ્રેમથી સમજાવવાનો પ્રયત્ન કરવો. નાની નાની વાતોમાં પોતાનો કક્કો છોડીને સરળ થતાં શીખવું તો શાંતિ રહે. કાયમી ધાર્યું કરવા ટેવાયેલી વ્યક્તિને સાચું કહેવા જતાં તેને ખોટું લાગી જાયને છેવટે બહારથી અને અંદરથી ઘણી દૂર થઈ જાય છે. મિત્રો જો થોડું સહન કરવાનો. સરળતાનો સ્વભાવ પહેલેથી જ પાડ્યો હોય તો જીવનસંઘ્યાએ ભારે નહીં પડે. નહીં તો ધાર્યું કરવાની પ્રકૃતિ નડતરરૂપ બને છે.

(૩) બોલબોલ કરવાનો સ્વભાવ : જેમ જેમ ઉંમર વધતી જાય તેમ તેમ આ સ્વભાવની તીક્ષ્ણતા પણ વધતી જતી હોય છે. પરંતુ આવા મિથ્યા વાણી વિલાસથી જ આપણા ઘરમાં કલેશનાં બીજ રોપાતાં હોય છે. એકની એકવાત વારંવાર ઘરમાં દોહરાવવામાં આવે ત્યારે પરિવારના સભ્યોને પણ ટકટક લાગતી હોય છે. ઘરમાં નાનો-મોટો ખર્ચ કરે અથવા બાળકો

માટે કંઈ ખર્ચ કરે તે વખતે કેટલાક વડીલો ઝીણી ઝીણી વાતમાં ટોક ટોક કરતા હોય છે. કેટલાક વડીલોને નાનીવાતને મોટું સ્વરૂપ આપવાની ટેવ પડી ગઈ હોય છે. મિત્રો જીવન સંઘ્યાએ પહોચ્યા પછી મિતભાષી બનવું જોઈએ. કેટલીક વાર જાણતા હોવા છતાં આંખ આડા કાન કરવા જોઈએ તો જ સૌની વચ્ચે ખુશ કરી શકાય. કેટલીક વાર બોલબોલ કરવાના સ્વભાવને કારણે અળખામણા થયેલા વડીલો જ્યારે માંદગીના બિંદાને પડે ત્યારે કોઈ સેવા કરવા પણ તૈયાર થતું નથી. માટે ઘરમાં દસ શબ્દ પૂછે તો એક જ શબ્દ બોલવો તો જ આપણું માન જળવાય. હરતી-ફરતી સૂચનપેટી ન બનવું, બોલકું ઝાંઝર પગમાં સ્થાન પામે છે. જ્યારે નિઃશબ્દ એટલે કે મૌન હાર-કંઠની શોભા બને છે. આ ઉંમરે ઓછું બોલવું કે મૌન કહેવું વધુ ઉચિત છે. જેટલા બોલવામાં સંયમી હોઈશું એટલા સુખી રહીશું.

(૪) ચીડિયો સ્વભાવ : જીવન સંઘ્યાએ પહોંચેલ વ્યક્તિ જીવનમાં ઘણા બધા માનસિક, શારીરિક અને આર્થિક તનાવ વચ્ચેથી પસાર થયેલી હોય છે. સમગ્ર જીવનકાળ પ્રવૃત્તિમય વિતાવ્યો હોય અને હવે જ્યારે નિવૃત્તિ આવે છે ત્યારે શું કરવું એ પ્રશ્ન સતાવતો હોય છે. ક્યારેક બે સભ્યોમાંથી કોઈપણ ગુજરી જાય ત્યારે જીવતી વ્યક્તિ એકલા કે એકલી પડી જાય છે. ત્યારે એકલતા આ ઉંમરે ખાસ લાગતી હોય છે. આવા બધા સંજોગોમાં વડીલોના સ્વભાવ ચીડિયો બની જતા હોય છે. કોઈ કારણ વગર વાતવાતમાં ચીડ કર્યા કરતા હોય છે. પરિણામે પરિવારના સભ્યો પણ કંટાળી જતા હોય છે. જે પરિસ્થિતિ આવી છે તે વડીલોએ સહન તો કરવાની જ છે. આનંદ કે વિષાદ સાથે પરિસ્થિતિમાંથી પારતો ઉતરવાનું જ છે. તો શા માટે આપણો રોષ બીજા પર ઠાલવવો ? કોઈ વસ્તુની માંગણી કરી અને જો એ પૂરી ન થાય તો અકળાઈ ન જવું. નહીં તો આપણું ચીડિયાપણું દિવસે દિવસે વધતું જાય.

(૫) ખટપટિયો સ્વભાવ : કેટલાક વયોવૃદ્ધોને “ગાયનું ભેંસ તળે અને ભેંસનું ગાય તળે” - કરવાની સાહજિક કળા હાથવગી હોય છે. કોના ઘરમાં શું ચાલે છે. તે બધાની પંચાત એમને હોય, કોઈની દીકરીનો સગપણ થાય કે તરત જ પાછળ ખટપટ ચાલુ થઈ

જાણ, તોડાવ્યે પાર કરે, અવળી કાન ભંભેરી કરવા માંડે. ખટપટિયા સ્વભાવવાળા ડબલ ઢોલકી બજાવવામાં માહેર હોય છે. એકબીજની વાત કરીને વિખવાદ અંદરો અંદર આવા સ્વભાવવાળા હોય છે. લોકવાયકા મુજબ કહેવાય છે કે.

“ભાર ગાઉએ બોલી બદલે, તરુવર બદલે શાખ, બુટાપામાં કેશ બદલે પણ લખ્ખણ ન બદલે ભાભા.”

આવા સ્વભાવ સત્સંગ કે ઘરમાં ક્યાંય સુખ લેવા ન દે. જીવન સંધ્યાએ આવા ખટપટિયા સ્વભાવ જ તેમને ઘરમાંથી નિવૃત્તિ કરી વૃધ્ધાશ્રમ તરફ દોરી જતા હોય છે ક્યારેક દીકરા-વહુઓ ખેદપૂર્વક તેમના માટે આ રસ્તો અપનાવતાં હોય તેવું પણ બનતું હોય છે માટે આવા સ્વભાવનો ત્યાગ કરવો.

(૬) કાબાસ્વભાવ : કાબાપણું એટલે એક પ્રકારનો ગર્ભિત લોભ. સંગ્રહખોર વૃત્તિ. આવા કાબા સ્વભાવવાળા મધમાખીની જેમ મધ ભેગું જ કરતા હોય છે. પોતાની પાસે અઢળક સંપત્તિ હોય તોય બહાર છતી થવાદે નહીં. દાબીને રાખે, પોતે વાપરેય નહીં અને કોઈને વાપરવા દે પણ નહીં. વળીએ એ પ્રભુસેવા પણ કરી શકે નહીં. જીવન સંધ્યાએ જેટલું સારા કામમાં સંતો અર્થે. સમાજ અર્થે વપરાય એટલું જ આપણું સાજું થાય. વ્યવહારમાં પણ મોટા થવા માટે. હરખપદુડા થઈ વાપરવું નહીં.

(૭) શંકાશીલ સ્વભાવ : શંકાશીલ સ્વભાવ એ મિત્રો લઘુતા ગ્રંથિની જ બેનમૂન ઉપજ છે. કેટલાકની દ્રષ્ટિ જ શંકાશીલ હોય છે. સારી બાબત હોય કે નરસી બાબત, શંકાના વમળો તો ઊભા થતા જ હોય. શંકાશીલ સ્વભાવના કારણે અંદરોઅંદર એકબીજા-વચ્ચેની લાગણીનું અંતર છેટું થઈ જતું હોય છે. મોટે ભાગે આપણી શંકાશીલ વાણી, વિચાર, વર્તન અને વ્યવહાર જવાબદાર હોય છે. માટે જીવન સંધ્યાએ આવા અણછાજતા સ્વભાવનો ત્યાગ કરી પરિવારના સભ્યો સાથે સહિષ્ણુ વર્તન કેળવવું જોઈએ.

(૮) મોટા થવાની ઊપસવાનો સ્વભાવ : કેટલાક વયસ્કોને “જાનમાં કોઈ જણે નહીં અને વરની મા હું.” આવો બડાઈ ઠોક સ્વભાવ હોય છે. એટલે કે પોતાની મોટાઈ ઉપસાવવાની દેખાડવાનો સ્વભાવ હોય છે. એમાં જો ક્યાંક પોતાનું સન્માન ન જળવાય, પોતે નક્કી કર્યા મુજબ આદર-સત્કાર કે સ્થાન ન મળે તો પોતાનો અહમ્ ઘવાતાં ખતરનાક જવાળામુખીનો ઉદ્ભવ થાય છે. જેમાં પોતે પણ બળે અને જોડે-

વાળાને બાળી નાંખે છે.

આવા તો અનેક વિધ સ્વભાવોથી જીવન સંધ્યાએ પહોંચ્યા પછી વયસ્કો પીડાતા હોય છે. જીવન સંધ્યાએ આ સ્વભાવોમાંથી મુક્તિ મળે ત્યારે જ સંધ્યા શોભે છે. જીવન સંધ્યાએ આપણા જીવનમાં સ્વભાવને લીધે ઊભી થતી વિસંવાદિતાને ટાળીને સંવાદી જીવન બનાવવા કૃતનિશ્રયી બનીએ.

કેટલાક વડીલો ઘડપણ શરૂ થયાનો અનુભવ શરૂ થતાં અથવા તો ઘડપણ આવશે. એવા શબ્દો સાંભળતા હચમચી જતા હોય છે. દુઃખી થઈ જતા હોય છે. કારણ એમને મન ઘડપણ એક મહા પીડાદાયક સમય છે. તેમનો ઘડપણ માટેનો અભિપ્રાય નકારાત્મક બંધાઈ ગયો છે. જીવનનો કોઈ સમય કે પરિસ્થિતિ દુઃખજનક હોતા જ નથી. એ સમયને આપણે કેવા વિચારોથી સ્વીકારીએ છીએ ? એ અગત્યનું છે. છરી (ચપ્પુ) શું ખરેખર દુઃખદાયી જ છે ? ના છરીનો જો સદ્ઉપયોગ કરીએ તો એ કેવળ સુખરૂપ જ છે. ને જો તેનો દુરપયોગ કરીએ તો તે દુઃખરૂપ બનશે જ. તેમ ઘડપણ ખરેખર દુઃખરૂપ નથી, ઘડપણમાં આપણે કેવા આચાર અને વિચારો સાથે જીવન જીવીએ છીએ એના ઉપર જ સુખકર ઘડપણનો આધાર રહેલો છે. સંસાર સંસારના ક્રમ પ્રમાણે ચાલવાનો જ છે. પરિવારના સભ્યો પોતાના કુંડાળા મુજબ જ વર્તવાના છે. એમાં આપણે જો સુખકર ઘડપણ ઈચ્છતા હોઈએ તો સુખી રહેવાના સહજ ઉપાયો પણ આપણે જ સ્વીકારવા પડશે. આપણે જ અનુકૂળ અનુરૂપ થવા બદલાવું પડશે. જેમાં સૌ પ્રથમ સુખમય ઘડપણના માર્ગે ચાલવા માટે આજના સંતાનોને વૃદ્ધ મા-બાપની કઈ કુટેવો નથી ગમતી કે સમજી રાખીએ અને એ મુજબ આપણે અનુકૂળ થવા પ્રયત્ન કરીશું તો સુખી રહીશું અને રાખી શકીશું.

:: જીવન સંધ્યાએ જીવનમાં વણવા જેવી વાતો ::

(૧) પરિવારને એક દોરે જોડી રાખો : પરિવારના સભ્યોમાં લાગણી ભરી આત્મીયતા જાળવી રાખવી. ક્યાંય અણબનાવ બનેતો એકબીજાને સમજાવીને, પટાવીને, દાબીને, ક્યાંય આંખ કાઢવી પડે તો કાઢીને, કટાક્ષ પ્રેમ આપીને પણ પરિવારના સભ્યોને એક દોરે જોડી રાખવા, વડીલો સ્વભાવે, ક્ષમાશીલ, દયાવાન અને પ્રેમાળ હોવા જોઈએ.

ક્રમશઃ...

આજકાલ ઘણો વિકાસ થઈ રહ્યો છે એમ આપણે માનીએ છીએ. આપણું જીવન પણ આધુનિક બનતું જાય છે ત્યારે એક વાત ખાસ વિચારવા જેવી એ છે કે આ કમાવવામાં ને ધમાવવામાં આહાર પ્રત્યે આપણી વૃત્તિ બદલાતી જોવા મળે છે. સાત્ત્વિક ભોજનનો મહિમા ઘટતો જાય છે. કેવું ખાવું ? શું ખાવું ? ક્યાં ખાવું ? કઈ રીતે ખાવું ? શું પીવાય - શું ન પીવાય ? શું ખવાય - શું ન ખવાય ? આ આધુનિકીકરણના મદમાં એ વિવેકથી આપણે વિમુખ થતા જઈએ છીએ કોઈને પૂછવામાં આવે કે શા માટે જીવો છો ? તો કે ખાવા માટે અને ખાવ છો શું કામ ? તો કહે જીવવા માટે, તો જીવવા માટે ખાવું કે ખાવા માટે જીવવું ? એ પ્રશ્નનો ઉત્તર આપણે નથી જાણતા હોતા. તો જીવવું શું કામ ? આહાર શા માટે લેવો ? શાસ્ત્રોમાં તો કહ્યું છે કે શ્રુઘા (એટલે ભૂખ) અને પીપાસા (એટલે તરસ) એ રોગ છે તો એ શ્રુઘા રૂપી રોગની નિવૃત્તિ માટે અન્ન રૂપ ઔષધ ગ્રહણ કરવું જોઈએ. વશિષ્ઠજી યોગવાશિષ્ઠ મહારામાયણમાં રામજીને સમજાવતા કહે છે કે

આહારાર્થ કર્મ કુર્યાદનિન્દ્યમ્
કુર્યાદાહારં પ્રાણ સંધારણાર્થમ્ ।

પ્રાણસંધાર્યા તત્ત્વજિજ્ઞાસનાર્થં
તત્ત્વજિજ્ઞાસ્યં યેન ભૂયોનદુઃખમ્ ॥

વશિષ્ઠજી કહે છે કે હે રામ ! આહારને માટે અનિંદનીય કર્મ કરવા જેની શાસ્ત્ર નિંદા ન કરે. વેદ નિંદા ન કરે એવા કર્મ કરવા એટલે સારા કર્મ કરવા. પરમાત્મામાં રહેવા માટે અનિંદનીય કર્મ કરવા સામવેદીય ઇંદોગ્ય ઉપ.માં બતાવ્યું છે કે,

આહારશુદ્ધૌ સત્ત્વશુદ્ધિઃ સત્ત્વશુદ્ધૌ ધ્રુવા
સ્મૃતિઃ સ્મૃતિલમ્બે સર્વગ્રન્થીનાં વિપ્રમોક્ષઃ ।

આહાર શુદ્ધ થવાથી અંતઃકરણ શુદ્ધ થાય છે અને સત્ત્વગુણની વૃદ્ધિ થાય છે. અંતઃકરણ શુદ્ધ થવાથી અંદર જ્ઞાન દ્રઢ થાય છે અને જ્ઞાન દ્રઢ થાય તો 'જ્ઞાનં લઘ્વ્યા પરાં શાન્તિમચિરેણાધિગચ્છતિ ।' જો જ્ઞાન દ્રઢ થાયને તો જીવને પરમ શાંતિ થઈ જાય. ત્યારબાદ આહાર કેટલો લેવો ? આહારએ માત્ર પેટ ભરીને જ ખાવું એમ નહીં પરંતુ આહાર એટલો લેવો જેનાથી પ્રાણ ટકી શકે એટલે બતાવ્યું કે 'કુર્યાદાહારં પ્રાણસંધારણાર્થમ્' પ્રાણને ટકાવી રાખવા માટે આહાર

લેવો જોઈએ. આયુર્વેદના નિયમ અનુસાર અડધું પેટ જ અન્નથી ભરાય, પા ભાગ પાણીથી અને પા ભાગ હવાની અવર-જવર માટે ખાલી રહેવા દેવું પડે. તો આરોગ્ય સારું જળવાય. આ તો સ્થૂળ વાત બતાવી. પરંતુ આહારમાં પાંચેય વિષયો સમજો. પાંચેય વિષયો એ આહાર જ કહેવાય. જોવું એટલું જેનાથી જીવી શકાય, બોલવું એટલું જેનાથી જીવી શકાય, ખાવું એટલું જેનાથી જીવી શકાય, સાંભળવું એટલું જેનાથી જીવી શકાય. શાસ્ત્રોમાં તો બતાવ્યું છે કે આ જીવ ઓગણીસ મુખ દ્વારા આહાર ગ્રહણ કરે છે પાંચ જ્ઞાનેન્દ્રિય, પાંચ કર્મેન્દ્રિય, પાંચ પ્રાણ, મન, બુદ્ધિ, ચિત્ત અને અહંકાર તો વિષયો માત્રને જરૂર હોય એટલા જ ગ્રહણ કરવા એથી વધારે ગ્રહણ કરશો તો ચિંતન નહીં થાય પણ વિષયોમાં મન પડ્યું રહેશે. અને હવે ત્રીજી વાત બરોબર પાકી કરી લેવી જોઈએ કે જીવવું શું કામ ? પ્રાણ શું કામ રાખવા ? ખાવા રાખવા ? ન્હાવા રાખવા ? કમાવા રાખવા ? વશિષ્ઠજી તો કહે છે કે 'તત્ત્વજિજ્ઞાસનાર્થમ્' તત્ત્વજ્ઞાન મેળવવા માટે પ્રાણ રાખવા. જો તત્ત્વજ્ઞાન થઈ ગયું તો વાસનાનો ક્ષય થઈ જશે અને વાસનાનો ક્ષય થઈ જાય તો જન્મ-મરણનો ફેરો મટી જશે. જો તત્ત્વજ્ઞાન નહીં થાય તો વાસનાનો ક્ષય નહીં થાય અને જો વાસના રહી ગઈ તો પછી.

પૂનરપિ જનનં પૂનરપિ મરણં

પૂનરપિ જનની જઠરે શયનમ્

તત્ત્વજ્ઞાનથી શું લાભ થાય ? તો ફરીને કોઈ દિવસ દુઃખ આવશે જ નહીં. અને જો તત્ત્વજ્ઞાન નહીં થાય તો જન્મે તોય દુઃખ ને મરે તોય દુઃખ. તો કેમ દુઃખી થાય ? તત્ત્વજ્ઞાન ન થવાથી તમે કોણ છો ? કેવા છો ? કેવડા છો ? એ જ્ઞાન નહીં હોય તો તમને પૂછે કે મરીને ક્યાં જશો ? જીવીને શું કરશો ? એ કાંઈ એને ખબર નથી. એટલે જીવે તોય ગોથા ખા ખા કરશે.

શ્રીમદ્ ભગવદ્ગીતાના સત્તરમાં અધ્યાયમાં ભગવાને ત્રણ પ્રકારના ભોજન બતાવ્યા સાત્ત્વિક, રાજસીક અને તામસીક. આયુષ્ય, બુદ્ધિ, બળ, આરોગ્ય, સુખ અને પ્રીતિ વધારનારા, રસયુક્ત, સ્નિગ્ધ, સ્થિર રહેનારા અને સ્વાભાવિક રીતે જ મનને ગમે ઓવા આહાર સાત્ત્વિક આહાર કહી શકાય. કડવા, ખાટા, ખારા, ઘણા ગરમ, તીખા, ભૂંજેલા, દાહ

જન્માવનારા અને દુઃખ, ચિન્તા તથા રોગોને જન્માવનારા આહાર રાજસી આહાર કહેવાય છે અને જે ભોજન અડધું પાકેલું અને અડધું કાચું, સુકાઈ ગયેલા રસનું, સ્વભાવે જ દુર્ગંધી, વાસી અને એટું છે તથા જે અપવિત્ર (માંસ, ઈંડા જેવા હિંસામય અને દારૂ, ભાંગ, તમાકુ જેવા માદક પદાર્થો કે જે સ્વભાવે જ અપવિત્ર છે તથા જેમનામાં કોઈ જાતના સંગ દોષને લીધે કે કોઈ અપવિત્ર વસ્તુ, સ્થાન, પાત્ર કે વ્યક્તિના સંયોગને લીધે તેમજ અનન્યાય અને અધર્મથી ઉપાર્જિત અસત્ ધન વડે મેળવેલું હોવાને કારણે અપવિત્રપણું આવી ગયું હોય. એ સર્વ ભોજનના પદાર્થો ‘અપવિત્ર’ કહેવાય.) પણ છે, એ તામસી ભોજન છે તો આપણે વિચાર કરવાનો કે આપણે કેવું ભોજન કરવું જોઈએ બહારનું એટું જૂદું અને અપવિત્ર ભોજન કરવું જોઈએ કે ઘરનું સાત્ત્વિક ભોજન કરવું. તામસી ભોજન કરવાથી પછી વિચારો પણ એવા તામસી જ આવશે.

મહાભારતમાં એક દ્રષ્ટાંત આવે છે. યુદ્ધના ૧૩ મા દિવસે રાત્રે પિતામહ ભિષ્મને એવા વિચાર આવે છે કે આટ આટલા મહાન અને મહારથી યોદ્ધા હોવા છતાં યુદ્ધ એટલું લાંબુ ચાલે કેમ ? યુદ્ધ તો સમાપ્ત થઈ જવું જોઈએ. આ બધાનું મૂળ વાસુદેવ કૃષ્ણ છે. એ જ્યાં સુધી હશે ત્યાં સુધી વિજય થશે નહીં એટલે પેલા તેને જ મારી નાખવો જોઈએ. અને કોધે ભરાઈને તેઓ ભગવાન શ્રી કૃષ્ણની શિબીરમાં ગયા અને કહેવા લાગ્યા કે હે વાસુદેવ ! દિવસે તો હું યુદ્ધ કરું છું પણ રાત્રે તો મને શાંતિ લેવા દો. મને આવા વિચારો કેમ આવ્યા ? તેનું કારણ શું ? તો ભગવાન હસીને કહેવા લાગ્યા કે તમે કોઈ ચાંડાળનું જૂદું (એટું) ખાધું હશે. તો તેઓ કહે કે મારું ભોજન તો એક અને માત્ર એક વ્યક્તિ જ બનાવે છે અને તે જ મને પીરસે છે. તો ભગવાન કહે તેને બોલાવો. તેને પૂછવામાં આવ્યું કે તને કોઈ મળ્યું હતું તો કહે, હા, દુર્યોધનને એમ થતું હતું કે પિતામહ ભીષ્મ કેમ શત્રુનો નાશ કરતાં નથી. તેથી તે તેઓની શિબિરમાં જતો હતો તો રસ્તામાં તેને ભોજન લઈને જતો તે વ્યક્તિ મળ્યો. દુર્યોધને પૂછ્યું કે તું ક્યાં જાય છે ? તો કહે કે હું પિતામહ ભિષ્મ પાસે ભોજન લઈને જાવ છું તો દુર્યોધને ઢાંકણ ઊંચું કરીને તેમાં દ્રષ્ટિ કરી અને તે ચાલ્યો ગયો. તો એટલા માત્રથી પિતામહ ભિષ્મના વિચારોમાં પરિવર્તન આવી ગયું તો આપણે તો ગમે

ત્યાં, ગમે ત્યારે, ગમે તેનું, ગમે એ રીતે ખાઈ લઈએ તો પછી વિચારો કેવા આવે ? ભગવાનના કે પછી આ સંસારના ?

આપણે જે અન્ન ગ્રહણ કરીએ તેના ત્રણ હિસ્સા થાય છે એક ભાગમાંથી મન નિર્માણ થાય છે તેના અમુક ભાગોમાંથી માંસ મજ્જા ઈત્યાદી અને ત્રીજો વધારાનો ભાગ મળ દ્વારા બહાર નીકળી જાય છે. પાંચ ભૂતો છે તેમાં બે ભૂત અમૂર્ત છે અને ત્રણ ભૂત મૂર્ત છે. આકાશ અને વાયુ બે અમૂર્ત છે. પૃથ્વી, જળ અને તેજ એ મૂર્ત છે. એટલે એ રોજ આપણે ખાવું પડે. અન્ન આપણે ગ્રહણ કરીએ ઘૂત ‘ધી’ અને તેલ એ તેજ છે. આપણી વાણી એ તેજમાંથી બનેલી છે અને પીધેલા પાણીથી પ્રાણ બને. તો આહારથી મન, ધી તેલથી વાણી અને પાણી પીવાથી પ્રાણ પ્રસન્ન થાય છે. વેદોમાં કહ્યું છે કે અગ્નિ છે એ વાણી બનીને આપણા મુખની અંદર પ્રવિષ્ટ છે તો આપણે કેવું ભોજન કરવું જોઈએ ? અને કઈ રીતે ભોજન કરવું ? હંમેશા સાત્ત્વિક આહાર ગ્રહણ કરવો જોઈએ અને બ્રહ્માર્પણ કરીને જ ભોજન કરવું જોઈએ. ગીતામાં તો ભગવાને કહ્યું છે કે

**બ્રહ્માર્પણં બ્રહ્મ હવિર્બ્રહ્માગ્નૌ બ્રહ્મણા હુતમ્ ।
બ્રહ્મૈવ તેન ગન્તવ્યં બ્રહ્મકર્મ સમાધિના ॥**

(૪-૨૪)

“ભોજન એ એક પ્રકારનો યજ્ઞ જ છે. ખોવાનું જે અન્ન એટલે કે હવિ (યજ્ઞમાં જે હોમવાની વસ્તુ હોય તેને હવિ કહેવામાં આવે) તે બ્રહ્મ છે. પેટમાં જે જઠરાગ્નિ પ્રજ્વલિત છે તે બ્રહ્મ છે. (અહં વૈશ્વાનરો ભૂત્વા...) બ્રહ્મરૂપી હોતા દ્વારા બ્રહ્મ રૂપી અગ્નિમાં હોમવા રૂપી ક્રિયા પણ બ્રહ્મ છે આ બ્રહ્મ યજ્ઞમાં બધું જ બ્રહ્મને અર્પણ છે.”

તો અહીં વાત એ છે કે આ બધું જ ભોજન બ્રહ્મને અર્પણ કરવાનું છે તો આપણે કેવું ભોજન કરીએ છીએ ? ક્યાં કરીએ છીએ ? એનો વિચાર કરવો જોઈએ. ગમે ત્યાં ખાઈ લેવું ન જોઈએ નહીં તો પશુ બનતા કોઈ અટકાવવાનું નથી પશુ ગમે તેનું ગમે ત્યારે, ગમે તેવું ખાઈ લે અને મનુષ્ય ખાઈ લે તો... ખાતા પેલા એકવાર રસોડાની મુલાકાત અવશ્ય લેજો.

મહાભારતનું યુદ્ધ સમાપ્ત થઈ ગયા બાદ યુધિષ્ઠિરને બહુ શોક થયો. તેને ભગવાન શ્રી કૃષ્ણએ ખૂબ સમજાવ્યા છતાં તેનો શોક દૂર થયો નહીં તો તેમણે જ્યાં પિતામહ ભિષ્મ બાણ શય્યા પર સૂતા

હતા ત્યાં તેમની પાસે મોકલ્યા. તો પિતામહ ભિખ્ખે તેનો શોક દૂર કરવા માટે જ્ઞાન આપ્યું જે આજે 'શ્રી વિષ્ણુ સહસ્ત્રનામસ્તોત્ર' તરીકે ઓળખાય છે. આ જ્ઞાન આપ્યું તો દ્રૌપદીએ હાથ જોડીને કહ્યું કે 'હે પિતામહ ! આ જે તમારું જ્ઞાન છે એ મારા ચીર હરણ થતા હતા ત્યારે ક્યાં ગયું હતું ?' જવાબમાં પિતામહ કહે છે કે એ વખતે મારા શરીરમાં દુર્યોધનનું અન્ન હતું તેનું લોહી આ અર્જુનના બાણ દ્વારા ધીમે ધીમે

નીકળી ગયું ત્યારે જ્ઞાન પુનઃજાગ્રત થયું.

તો આપણું મન છે એ અન્નમાંથી નિર્માણ થાય છે જો આપણે મનને સાત્ત્વિક બનાવવું હોય, ભગવાનના ભજનમાં લગાડવું હોય તો ભોજન પણ સાત્ત્વિક બનાવવું પડશે. તો આપણે મનને સાત્ત્વિક બનાવીને પ્રભુના ભજનમાં લગાડીને આત્માનું કલ્યાણ કરીએ એ જ પ્રભુને પ્રાર્થના...

હરિ ૐ તત્સત્

❁ રહુગણ રાજા તથા જડભરતજીનો સંવાદ

લક્ષ્મણભાઈ જે. સોનાણી ❁

હે રાજા મારું મન અગાઉ હરણમાં ફસાયું તેથી મારે હરણનો જન્મ લેવો પડ્યો. હવે સાવધ થઈને ફરું છું જાત અનુભવથી કહું છું કે આ બધો વ્યવહાર મનનો છે જેમ મા ને પોતાનો બાબો અઢીમણનો હોય તો પણ ફુલ જેવો હલકો લાગે છે અને બીજાનો બાબો હલકો હોય તો પણ અઢી મણનો લાગે છે તેનું કારણ-કારણ એ મન કહે છે કે એક બાબો પોતાનો છે અને બીજો પારકો છે તો રાજા આ બધા મનના ધર્મો છે. આ બધા મનના ખેલો છે હે રાજા તું કેવળ કચ્છપ દેશનો રાજા છે પણ હું તો સમસ્ત ભરત ખંડનો રાજા હતાં મારી આ દશા થઈ કારણ કે વિષયાસક્ત અને ગુણાનુરક્ત મન જીવને સંસાર સંકટમાં નાખે છે અને તે જ મન જો વિષય રહિત થાય તો જીવને શાંતિમય મોક્ષપદની પ્રાપ્તિ કરાવે છે એનું કલ્યાણ કરે છે મન જ સંસાર બંધનના કારણરૂપ છે અને તે જ મન મોક્ષના કારણરૂપ છે તન બાંધે ને મન છોડે મનુષ્યનું મન જો વિષયોમાં આસક્ત થાય તો તે સાંસારિક દુઃખો આપનાર થાય છે અને તે જ મન જો વિષયોમાં આસક્ત ન થાય અને ઈશ્વરના ભજનમાં લીન થાય તો તે મોક્ષ આપનાર થાય છે વિષયોનું ચિંતન કરતા મન તેમાં ફસાય છે અને તેથી તેનું બંધન આત્મા પોતા ઉપર કલ્પે છે આ બધી મનની લુચ્ચાઈ છે માટે મનને પરમાત્મામાં સ્થિર કરો હે રાજા તું મને પૂછે છે કે તું કોણ છે પણ તું તારી જાતને પૂછ કે હું કોણ છું જાણ કે તું શુદ્ધ આત્મા છે જાગ્રત સ્વપ્ન અને સુષુપ્તિ એ ત્રણેય અવસ્થાઓનો સાક્ષી આત્મા છે. હે રાજા જ્ઞાનીઓ જગતને સત્ય માનતા નથી. જ્ઞાનીઓ સંસારને મન કલ્પિત માને છે જગત સ્વપ્ન જેવું છે. તેમ છતાં જેમ ખોટું સ્વપ્ન રડાવે છે તેમ આ ખોટું

જગત પણ મનુષ્યના જીવને રડાવે છે દાખલા તરીકે એક મનુષ્ય સુતેલો છે તેને સ્વપ્ન આવ્યું કે વાઘે તેના પર હુમલો કર્યો વાઘ મને ખાઈ જશે એમ માની તે માણસ ચીસો નાખવા લાગ્યો અને રડવા લાગ્યો તરત તે જાગી ગયો હવે તેને સમજાયું કે આતો સ્વપ્નના વાઘથી બીવાની કાંઈ જરૂર નથી. પરંતુ સ્વપ્ન ખોટું છે. તે સમજાય ક્યારે કે જાગીએ ત્યારે જાગ્યો કોણ કહેવાય કે સર્વ વિષયોમાંથી જેનું મન હટી ગયું છૂટી ગયું તે. હે રાજા સત્સંગ વગર જ્ઞાન મળતું નથી. સ્વરૂપનું પરિપૂર્ણ એક જ સત્ય વસ્તુ છે એક બ્રહ્મ જ સત્ય છે. બ્રહ્મ સત્યસ્વરૂપ ભેદથી રહિત પરિપૂર્ણ આત્મા સ્વરૂપ છે. બાકી જગત તો મિથ્યા છે એક એક ઈન્દ્રિય આત્માનું વિવેકરૂપી ધન લૂંટે છે કોઈ સંત મળે તો સંસારરૂપી જંગલમાંથી એને બહાર કાઢે સંસારમાં એકલા ભટકશો નહીં કોઈ સંતનો સદ્ગુરૂનો આશ્રય લેશો તો તેમાંથી બહાર નીકળાશે માયાના કારણે જીવ સુખની લાલચમાં આ સંસારરૂપી જંગલમાં ભટકે છે પણ તેને સાચું સુખ મળતું નથી જેનો નાયક આંધળો તેનું લશ્કર ખાડામાં તેવી રીતે જે જીવનો સરદાર એટલે કે મન યોગ્ય નથી તેના પર ઈન્દ્રિયોરૂપી લુંટારા હુમલો કરે છે અને તેનું ધર્મરૂપી ધન લુંટી લે છે. આવા સંઘમાં રહેલા પ્રમાદી મનુષ્યને ઘેટાના ટોળામાંથી પ્રમાદી ઘેટાને જેમ વરુ ખેંચી જાય તેમ સ્ત્રી પુત્રરૂપી શિયાળવા ખેંચી જાય છે. આ સંસાર જંગલ વેલા તથા જાળાઓથી ગીચ છે તેમાં ડાંસ મચ્છરોનો પાર નથી આવા જંગલમાં જીવને ગંધર્વનગર દેખાય છે એટલે કે શરીરાદિને તે સત્યમાને છે. આ જીવ ભૂખથી વ્યાકુળ થાય તે ત્યારે અપવિત્ર વૃક્ષોનો એટલે કે અધાર્મિક મનુષ્યોનો આશ્રય કરે છે અને તૃષાથી પીડાય છે ત્યારે ઝાંઝવાના

જળ એટલે કે શોકરૂપી અગ્નિ ગૃહસ્થાશ્રમને દુઃખમય બનાવી મૂકે છે આ જંગલમાં ચાલતા જીવો કાંટા અને કાંકરાથી એટલે કે અનેક પ્રકારના સંકટોથી વીંધાઈ જાય છે. આ જીવોને ત્યારે નિદ્રારૂપી સર્પ કરડે છે તેથી તે મુડદા જેવો થાય છે કોઈ વાર દુર્જનો રૂપી હિંસક પ્રાણીઓ કરડે છે. તો કોઈ વખત તે પોતે જ અંધ બની એટલે કે વિવેક ભ્રષ્ટ બની તે મોહના અંધારિયા કુવામાં પડી દુઃખથી રિભાય છે. વળી આ જીવોએ જંગલમાં સ્ત્રીઓ રૂપી લતાની શાખાઓનો આશ્રમ કરી ત્યાં રહેલા અસ્પષ્ટ મધુર મધુર શબ્દ કરતા બાળકોરૂપી પક્ષીઓને રમાડવા ઈચ્છે છે છેવટે સિંહરૂપી જન્મ મરણના તેઓ શિકાર બને છે. આમ જીવાત્મા કોઈ વખત સુખી અને કોઈ વખત દુઃખી થાય છે જીવ ભગવાનનાં ચરણનો આશ્રય લે તો કૃતાર્થ થાય છે. ટૂંકમાં આ સંસાર માર્ગ દારૂણ દુર્ગમ અને ભયંકર છે માટે વિષયોમાં મનને આસક્ત કર્યા વગર શ્રી હરિની સેવાથી તીક્ષ્ણ બનેલા જ્ઞાન રૂપી તલવાર લઈ આ સંસાર માર્ગને તું પાર કર માનવ

શરીર માધવની સેવા કરવા માટે છે. માનવ ધારે તો નરમાંથી નારાયણ થઈ શકે છે. મનુષ્ય જન્મ સર્વ પુરુષાર્થોનું સાધન છે એમ કહી દેવો આ ભારત વર્ષમાં જન્મ પામેલા મનુષ્યોનો આ પ્રમાણે મહિમા ગાય છે **અહો આ ભારત વર્ષના મનુષ્યોએ કયા પૂણ્ય કર્યા હશે અથવા શ્રી હરિ પોતે જ શું તેઓના ઉપર પ્રસન્ન થયા હશે.** મનુષ્ય જન્મ શ્રી હરિની સેવા માટે ઉપયોગી હોઈ અમે પણ એની ઝંખના કરીએ છીએ એ સૌભાગ્યની તો અમે પણ હંમેશા કરીએ છીએ આમ દેવો જેની ઝંખના કરે છે, તેવો મનુષ્ય જન્મ ભારતમાં મેળવ્યા પછી માનવી ઈશ્વરને ભુલે તો એનું અસદ્ભાગ્ય પરમાત્માએ આ જન્મ આપીને જ મોટી કૃપા કરી છે તેને શું વ્યર્થમાં જવા દેશો. ચારે તરફ જોતાં બહુ દુઃખ થાય છે આજ કાલ કળિયુગમાં રાવણ તો નથી રહ્યા પણ રાવણનો વંશ બહુ વધ્યો છે. આજ કાલ સમય એવો આવ્યો છે કે દરેકનું મન બગડે છે પણ નામ સાથે પ્રીતિ થતાં મન બગડતું અટકી જાય છે.

❁ સૌનો સહકાર

અમરશીભાઈ પી. પટેલ ❁

નવરાત્રી, સમાચાર સર્વોને અમારા જયશ્રી સચ્ચિદાનંદ - સર્વબાળકોનું મંતવ્ય.

રજુ - પાર્થ, રાહીલ, શુભ, સ્મીત, હેત, શરદ, હેમીલ, ધર્મીલ, કીર્તન, રૂદ્ર, કાનો, મેહુલ, રણજીત, ધૈર્ય, તીર્થ, સાક્ષી, એશા, પલક, ગ્રેસી, રીયા, આયુષી, નેન્સી, નિવા વિગેરે.

આપ સર્વોને નમસ્કાર સાથે સમાચાર પત્ર રજુ કરું છું. મારી બુદ્ધિ પ્રમાણે હું આપ સૌનો લાડલો બાળક છું. તો જે કાંઈ ભૂલ થાય તે માફ કરશો.

આત્મ પરીક્ષાની ખૂબ જ જરૂર છે. ક્યાં જવું છે. એ પહેલા નક્કી કરો. પછી લક્ષ્ય સાથે દોડો. રોજનો કાર્યક્રમ નક્કી કરો ને રોજના કામકાજની નોંધ રાખી. રાત્રે સુતાં પહેલા, દિવસે તમે શું શું કર્યું તે તપાસો અને જુઓ કે તમોએ ઉન્નતિ કરી કે નહીં. વત્તા-ઓછા પ્રમાણમાં તમે દુર્ગણોનાં શિકાર તો નથી બન્યાને ? માટે રોજનિશી તપાસતાં રહો કામ. એ પ્રમાણે કરો કે તમો કંઈક આગળ વધ્યા.

રજુ :- નિવા - માતા પિતાનો ખજાનો ભાગ્યશાળી સંતાનને મળે છે. અડસઠ તીરથ તેઓના ચરણોમાં છે. તો પછી બીજા તીરથ ન કરશો તો ચાલશે. બચપણમાં ગોદ દેનારને ઘડપણમાં દગો દેનારા ના બનશો. વિનયી બનો. નમ્ર બનો, બહારથી નહીં અંદરથી બદલવાનો પ્રયત્ન કરો. બધી સમસ્યા દૂર થઈ જશે. વિદ્યાર્થીને

શિક્ષકની જરૂર છે. એજ પ્રમાણે જીવન ઉમદા બનાવવા. સદ્ગુરૂની જરૂર છે. સદ્ગુરૂ આપણને જ્ઞાન માર્ગ બતાવે. આત્મા સત્ય છે. કેમ કે તે સદા રહે છે - શરીર અસત્ય છે. કેમ કે તે સદા રહેતું નથી. પરમાત્મા પરમ સત્ય છે. કેમ તે સદા રહે છે અને સર્વમાં રહે છે - તમો કોણ છો ? એવું પુછ્યું - તો હું આત્મા છું. હું પુર્ણ આત્મા છું સચ્ચિદાનંદ સ્વરૂપ છું એવું વારંવાર કંઠરથ કરાવે છે માટે આળસ રાખ્યા વિના અવશ્ય શીખી લેવું એવી નમ્ર વિનંતી છે - જય સચ્ચિદાનંદ...

(૧) રજુ - શ્રીમતી ફાલ્ગુની બા. ડી. જાદવ (આકરૂ) - જીવનમાં ખોટી ચિંતા, વ્હેમ, આળસ, ક્રોધ જેવા દુર્ગણોનો સમુળો ત્યાગ કરો. તેનો ઉપાય છે. પ્રભુ સ્મરણ, પ્રભુ ભક્તિ, સાચા દિલની ભક્તિ માત્ર જમતી વખતે જ બ્રહ્માર્પણ ન કરો. પરંતુ સુખ દુઃખ, લાભ, નુકસાન, સારું મોળું જે કંઈ થાય તેને સહર્ષ સ્વીકારી લો. જીવન જ પ્રભુને બ્રહ્માર્પણ કરી દો. ઠું શાંતિ.....શાંતિ.....શાંતિ.....

(૨) રજુ - કાનો - પૂર્ણ છે. તેથી પુર્ણતામાં રહો. માનવ માત્રે પુર્ણતાનું જ્ઞાન પ્રાપ્ત કરવું જોઈએ. સદ્ગુરૂના સંગમાં રહી. પોતાના ખરા સ્વરૂપને જાણીને પુર્ણતામાં રહો ને સર્વને પુર્ણતામાં રાખો. સદા આનંદમાં રહો. સર્વો બાળકોને ખૂબ ખૂબ નવા વર્ષના અભિનંદન...

પરમ પૂજ્ય શ્રોત્રીય બ્રહ્મનિષ્ઠ પરમહંસ પરિવાજકાર્યાર્થ મહામંડલેશ્વર સદ્ગુરુદેવને મારા સાક્ષાત્ દંડવત્ પ્રણામ.....જયશ્રી સચ્ચિદાનંદ...

પોતાની ઓળખાણ આખી દુનિયાને આપવા માટે દોડતો રહેલો માણસ પોતાની જ ઓળખાણને ભૂલી ગયેલો હોય છે. બહારની બહિરમુખી દોટને ભીતર તરફવાળી અંતરમુખી બનવાનો અર્થાત્ સ્વઓળખ એટલે કે પોતાની ઓળખાણ પોતે કરવાનો પ્રયાસ. નિજસ્વરૂપને જાણવાનો પ્રયાસ. ત્રીગુણી માયાના પરદાઓને તોડીને આત્મમુખી થવાનો પ્રયાસ એજ મનવાવતારનું પ્રથમ અને અંતિમ ધ્યેય છે.

આખું બ્રહ્માંડ માનવીની અંદર જ છે. પંચ તત્ત્વ, પંચ ઈન્દ્રીય મન, બુદ્ધિ, ચિત્ત, અહંકારને આત્મા સ્થૂળ, સૂક્ષ્મ અને કારણ શરીર. આ બધાનો એકરૂપ સરવાળો એટલે માનવ, પરંતુ માત્ર સ્થૂળ શરીરનાં શરણગારો અને ઈન્દ્રીય ભાગોને પોષવા સતત દોડતો રહેલો માણસ એ વિસરીને એટલો આગળ નીકળી જાય છે કે પોતે ગમે તેટલા ઘમપછાડા કરીને પણ છેવટે ઈન્દ્રીયોની ભૂખને ભોગવી, સંતોષી શકતો નથી. કારણ કે પોતે ઈન્દ્રીયોને ભોગવે એ પહેલા તો ઈન્દ્રીયો એને ભોગવી નાખીને ભરખી જતી હોય છે.

કાયાની માયા કંચન જેવી ભાસતી હોવા છતાં ખરૂ હેમ તો આત્મા છે. આત્મારૂપી સૂર્યણનો ચળકાટ કદી ઝાંખપને વરતો નથી પરંતુ જયારે આપણે શરીરને જ સુવર્ણ માની બેઠા છીએ, એ તો છેવટે કથીર છે. માનવ શરીરનું આયુષ્ય વધુમાં સો વર્ષ સુધીનું હોય તો ગુરૂગમ આત્મજ્ઞાની ભક્ત મહિલા ગંગાસતી કહે છે તેમ આઠ પ્રહર અર્થાત્ ચોવીસ કલાકનાં એકવીસ હજાર છરસો શ્વાસોને કાળ દરરોજ કોળીયો કરી જાય છે અને આખાં આયુષ્યનાં સત્યોત્તેર કરોડ પંચોતેર લાખ નવ્વાશુ હજાર નવસો નવ્વાશુ શ્વાસે પૈકી જો એકેય શ્વાસ સોહમથી સુષુમ્ણા ન જગાડી શકીએ કે અનાહતનાદ ને ન સૂણી શકીએ તો દરિયાના મોજાની જેમ રાત-દિવસ અવિરત ચાલતો એક એક શ્વાસ મૃત્યુની નજીક ઢસડીને સૌને લઈ જઈ રહ્યો છે, ત્યારે એ સમજાતુ નથી કે દર વર્ષે આયુષ્યનું એક વર્ષ ઓછું થાય છે. અને દરેક જન્મ દિવસે મૃત્યુનું એક વર્ષ

નજીક આવતું જાય છે. તોય આપણે ખુશીઓથી જન્મ દિવસને પાર્ટીઓ ગોઠવીને શા માટે મનાવીએ છીએ ? જેટલો સમય ગુમાવ્યો એટલું જીવન ગુમાવ્યું, જેટલું જીવન ગુમાવ્યું. એટલુ મૃત્યુ સમીપ આવી ગયું, એમાં ખુશ થવા જેવું શું છે ? ઉલ્ટાનું દુઃખી થવું જોઈએ કે જીવનનાં આટલા દિવસો આટલા વર્ષો આમ જ એલફેલ ચાલ્યા ગયા અને કશું જ થયું નહીં. પછી યુવાનીને સૂરજ નમેતે પહોરે જાય અને જરીક ભાન થાય તોય આપણે આળસ કરીએ છીએ કે ઘડપણમાં ગોવિંદના ગુણ ગાશું રે... પરંતુ ઘડપણ આવશે કે કેમ એ જ ક્યાં નક્કી છે ? અને કદાચ આવે તોય મોં મા દાંત ન હોય, કાને બરાબર સંભળાતું ન હોય, આંખે દેખાતું ન હોય, અસક્ત શરીરથી બરાબર ચાલી શકાતું ન હોય અને રોગી શરીરને માટે ઘરનાં સભ્યો તરફથી તુટેલી ખાટલી, દવાની બાટલી, પાણીની માટલી, ગોદડી ફાટલી ને વ્યવસ્થા આટલી હોય તેમાં ક્યારે ગોવિંદના ગુણ ગવાશે ? શિષ્યત્વ પમાશે અને ક્યારે ગુરૂપ્રાપ્તિ થશે ?

આપણી પરંપરામાં ગુરૂપદનો અજોડ મહિમા છે. આપણે ભૂલ એ કરી બેઠા છીએ કે અમુક-તમુક લોકો કે એના પરિવાર જનોને જ પરંપરાગત ગુરૂ બનાવવા પણ એવું નથી, ગુરૂએ કોઈ વ્યક્તિવાદી વાતનથી. ગુરૂ, કોઈ પણ હોય. ગુરૂની મહાનતાનો આદર્શ શિષ્ય જ દેદિધ્યમાન કરાવે છે. શિષ્યની નિષ્ઠા ગુરૂને જુકાવી શકે છે.

એકલવ્યની ભક્તિને યાદ કરીએ. વનવાસી ભીલકુમાર એકલવ્યને રાજગુરૂ દ્રોણાચાર્યે શિષ્ય બનાવવાની ના કહી, તેમ છતાં એ જ ગુરૂનામ રૂપમાં અવિચળ શ્રદ્ધા સાથે દ્રોણજીની માટીની મૂર્તિને સ્થાને સ્થાયી નિજ પ્રયત્નોથી એકલવ્ય ધનુર્વિદ્યાનો તજજ્ઞ થયો અને એવો બાણવાહી થયો કે દ્રોણાચાર્યનાં ચહેતા શિષ્ય અર્જુનને પણ એક દમ પાછળ રાખી દે. ત્યારે દ્રોણે ગુરૂદક્ષિણામાં એકલવ્ય પાસેથી જમણા હાથનો અંગુઠો માંગી લીધો. એક ક્ષણનોય વિલંબ કર્યા વિના એકલવ્યે પોતાના હાથનો અંગુઠો પોતાના જ હાથે કાપીને દ્રોણગુરૂનાં ચરણોમાં ઘરી દીધો. ધન્ય છે એની ગુરૂ ભક્તિને ! એમાં કોને ચડિયાતા ગણવાં ? ગુરૂદ્રોણને કે એકલવ્યને ? આ થયો ગુરૂ કરતા ચેલો સવાયો. શિષ્યત્વની ટોચની મહાનતા.

માણસ જ્યારે જેવું શિષ્યત્વ કેળવી લે છે, ત્યારે તેને તેવું જ ગુરૂત્વ આપો આપ પ્રાપ્ય બની જતું હોય છે. ગુરૂવિના કોણ રે બતાવે હરિ કેરો દેશ.... ગુરૂ તો માર્ગદર્શક જ હોય છે. છતા ગુરૂ વિના ચાલવા જતાં રસ્તે ભટકી જવાય છે. માટે ગુરૂની જરૂર છે.

માણસ ગુરૂવિનાએ પણ ભક્તિ કે ઈશ્વરના મારગે કદમ માંડી શકે છે. પણ ભક્તિનો મારગએ ખાંડાની ધાર જેવો છે. છેક પહોંચીને જ્યારે પરમતત્ત્વ સુધી પહોંચાડવામાં હાથ વેતનું છેટું બાકી હોય ત્યારે પણ કસોટી રૂપે અનેક પ્રલોભનો, વિઘ્નો અને પછાડવાના પ્રયત્નો માર્ગમાં આડા આવે છે, ત્યારે ટકી રહેવું બહુ મુશ્કેલ હોય છે, કારણ કે તે તબક્કે મોતની આમને સામને ખડા રહેવાનું સાહસ પણ નોબત લઈને ખડું થાય છે. મારી નાખવા સુધીના પ્રયત્નો પણ થાય છે. પરંતુ જો અગાઉથી જ ગુરૂનું શરણું લીધેલું હોય તો એવે ટાણે ગુરૂકૃપા જ શિષ્યને આંગળીએ ઝાલીને ઉગારે છે અને હરીના ચરણ સુધી પહોંચાડે છે તેથી જ કહેવાયુ છે કે,

ગુરૂ ગોવિંદ દોનો ખડે કિસકો લાગુ પાય,

બલી હારી ગુરૂ આપની ગોવિંદ દિયો દિખાય.

પારસમણીનો સ્પર્શ તો લોખંડને સોનું બનાવે છે, પણ પોતાના જેવો પારસ બનાવતો નથી, જ્યારે ભેદ વિહીન દ્રષ્ટા જેવા સમર્થ ગુરૂ કે એવું ગુરૂત્વ તો શિષ્યને આપ સમાન બનાવી દે છે. શિષ્ય દ્વારા ગુરૂની જેટલી પણ ભક્તિ થઈ શકે એટલી ઓછી છે કારણ કે છેવટે તો શિષ્ય દ્વારા થયેલી સર્વે ભક્તિનું ફળ શિષ્યને જ પ્રાપ્ત થવાનું હોય છે. ગુરૂ માટે કરાયેલી સેવા, સુશ્રુષા અને ભક્તિથી વાસ્તવમાં ગુરૂની નહીં પરંતુ શિષ્યની મહાનતા જ ઉત્તરોત્તર વધતી જાય છે.

શિષ્ય જેટલો મહાન બને તેમાં જ ગુરૂનો આત્મસંતોષ હોય છે. શ્રેષ્ઠ શિષ્યત્વ એ ગુરૂ માટે ગૌરવરૂપ હોય છે. પ્રાચીન સમયમાં રાજા-મહારાજા સર્વોત્તમ વહીવટ માટે લોકમત અને ધર્મમત ઉપરાંત ગુરૂમતને સર્વોચ્ચ પ્રધાન્ય આપતા.

નવધા ભક્તિમાં પણ ભક્તિના વરદાનનો જ્ઞાનપાઠ જ્યારે શ્રી રામચંદ્રજી શબરી માતાને આપે છે. ત્યારે ત્રીજી ભક્તિમાં ગુરૂ ભક્તિને ગણાવે છે. શ્રીરામ ચરીત માનસમાં તુલસીદાસજીએ આ શા માટે લખ્યું છે કે !

“ગુરૂ પદ પંકજ સેવા તીસરી ભક્તિ અમાન”

વળી, હનુમાન ચાલીસાનાં પાઠનાં પ્રથમ

દોહાની શરૂઆતમાં પણ ગુરૂતત્ત્વને લક્ષમાં રાખીને જ કરાઈ છે.

**‘શ્રીગુરૂચરણ સરોજ રજ, નિજમન મુકુર સુધારી,
બરનો રઘુવર બીમલ જસ, જો દાયકું ફલચારી.’**

જે ભગવાનનાં અનન્ય અને પરમ ભક્ત હોય છે એ જ ગુરૂ તરીકેની સમર્થતાઓને સાધ્ય કરી શકે છે. છેવટનો સમરથ સ્વામી તો શ્રીરામ છે. લંકામાં અસંખ્ય વિઘ્નોની વચ્ચે પણ વિભિષણે રામનામનો આશ્રય લઈને અવિચળ અને નિષ્ઠા પૂર્વકનું શિષ્યત્વ પ્રાપ્ત કરી લીધું હતું ત્યારે અચાનક જ ભક્તિશ્રી હનુમાનજીનો અનાયાસ મિલાપ તેને સાંપડ્યો અને નામ-સ્મરણની નિષ્ઠામાત્રથી ગુરૂકૃપાના અધિકારી બનેલા વિભિષણજીનો ભેટો શ્રીરામ સાથે હનુમાનજીએ કરાવી દીધો. હનુમાનજી મહારાજ તો રામનાં પ્રથમ અને પરમ ભક્ત હોવા છતાં પોતે ગુરૂ રહેવાના બદલે દાસ થઈને રહે છે. અને વિભિષણને પોતાના સ્વામી રામના મિત્ર બનવા સુધીની કક્ષા અપાવે છે. વળી રામભક્તિ જેટલો જ આદર હનુમાનજી વિભિષણજી ને આપે છે. આ છે ગુરૂની મહાનતાનું ફળ, ગુરૂકૃપાની મહાનતાની ટોચ.

માતા-પિતા અને ગુરૂને દેવ સમાન માનવાની આપણી સાંસ્કૃતિક અને ધાર્મિક પરંપરા રહી છે. માટે શિષ્યે ગુરૂ ધારણ કરતાં પહેલા સો વાર નહીં પરંતુ હજાર વાર વિચાર કરવો, પરંતુ ગુરૂ ધારી લીધા પછી ગુરૂનો દોષ સ્વપ્ને પણ જોવો નહીં. એ એવો અપરાધ છે કે જે ક્ષમ્ય નથી. જો કે કરૂણા સાગર ગુરૂદેવતો ક્ષમાનો દરિયો છે. તે તો વહેતો ગંગાનો પ્રવાહ છે. શિષ્યનાં અવગુણને ગુરૂ કદાપી ચિત્ત પર ધરતાં જ નથી. પરંતુ ગુરૂના અપરાધીને ઈશ્વર પણ ક્ષમા કરતા નથી. ઈશ્વરનો દોષ કરીને નર્કીગારના હકદાર બનેલા પામર માનવીને ગુરૂચરણમાં જવાથી ગુરૂની અનુકંપા ઉગારી લઈ શકે પરંતુ ગુરૂનો દ્રોહ કરનાર માટે પ્રભુ ચરણમાં પણ શરણું રહેતું નથી તેથી ગુરૂદ્રોહનો અપરાધ કરનારને પરમાત્મા પણ ક્ષમા કરતા નથી.

જે લીધુ નથી તે ગુરૂ. જે અંધકારમાંથી પ્રકાશ તરફ પ્રસ્થાન કરાવે તે ગુરૂ આવી રહેલી આગામી ગુરૂપૂર્ણિમા પરત્વે ગુરૂતત્ત્વમાં પરમ આસ્થા સેવનાર સર્વે શિષ્યો માટે પોતાની ગુરૂભક્તિ શુકલપક્ષનાં ચંદ્રની જેમ વધે અને ગુરૂ તરફથી પૂર્ણિમાના ચંદ્રની ચાંદની જેવા આશીર્વાદની શીતવતા સૌ શિષ્યોને પ્રાપ્ત થાય એવી શુભકામનાઓ સાથે સૌને મારા જય સચ્ચિદાનંદ...

માનવજીવનનું લક્ષ્ય શું ? સંતો કહે છે માનવ-જીવનનું લક્ષ્ય પરમાત્મા છે, આત્માનો આનંદ છે, શાશ્વત શાંતિ છે.

આપણે પણ વિચાર કરીએ આપણું લક્ષ્ય શું છે ? ખાવું-પીવું ઊંઘી જવું ? એ તો છે જ. એનાથી આગળ જઈએ. હરવું-ફરવું, મોજ શોખ કરવા એ ? એ પણ છે. હજુ એનાથી આગળ જઈએ. પૈસા કમાવા, સારી રીતે ઘર ચલાવવું, સારો વ્યવહાર કરવો. એ પણ ખરું. હજુ એનાથી આગળ જઈએ. કથા સાંભળવી, સત્સંગ કરવો, પરમાત્માનું ભજન કરવું એ ? હાં, એને લક્ષ્ય બનાવી શકાય.

વિશાળ કથા મંડપોમાં વિશાળ માનવમેદની કથા સાંભળે છે. આપણે પણ ઘણી કથાઓ સાંભળી છે. પરંતુ આપણુ શ્રવણ સફળ કેમ થતું નથી ? સંતો કહે છે કેવળ કથા સાંભળવાથી પૂર્ણ લાભ થતો નથી. શ્રવણ કર્યા પછી મનન કરી જેટલું જીવનમાં ઉતારીએ તેટલું સાંભળેલું સાર્થક થયેલું ગણાય. મનન ન કરવાથી શ્રવણ સાર્થક થતું નથી, ઈન્ન ભિન્ન થઈ જાય છે.

પૂ. ડોંગરેજી મહારાજે કહ્યું છે કે “જીવનમાં સંયમ સદાચાર જ્યાં સુધી ન આવે ત્યાં સુધી પુસ્તકમાંનું જ્ઞાન કંઈ કામ લાગશે નહીં.” પૂ.ગાંધીજી પણ કહેતા “સો મણ જ્ઞાન કરતાં આચરણમાં આવેલું અઘોળ જ્ઞાન શ્રેષ્ઠ છે.” આપણે તો આ બધું જાણીએ જ છીએ ! પરંતુ અમલ કરવાનો પ્રયત્ન નથી કરતા માટે લાભ થતો નથી.

ખરો આનંદ મળે તેવી ઈચ્છા હોય તો સત્યમાં ખૂબ નિષ્ઠા જરૂરી છે. “મિત ભાષી સત્ય ભાષી થઈ શકે.” યાને ઓછું બોલવાની આદત રાખીએ તો કારણ વિના ખોટું બોલીએ છીએ તેનાથી બચી શકાય.

આપણે શરીર અને ઈન્દ્રિયોના સુખમાં જ ફસાએલા રહીએ છીએ. એની ઉપર યાને ખરો આનંદ ક્યાં છે ? અને કેમ મળે તેનો વિચાર જ કરતાં નથી. આપણને જીવનનું ખરું લક્ષ્ય શું છે તેની ખબર જ નથી, અને થોડી ઘણી ખબર છે તો લક્ષ્યને લક્ષમાં જ રાખતા નથી. જાણી જોઈને કરતાં નથી. આ ટેવ આપણને ખૂબ નુકસાનકર્તા છે. એમ તો હીસાબમાં આપણે બહુ પાકા છીએ. બજારમાં ખરીદી કરવા

જઈએ તો ત્રણ જગ્યાએ ભાવ પૂછીને પછી વસ્તુ ખરીદીએ છીએ. વ્યવહારમાં પણ કેટલું આપવાથી કેટલો લાભ થશે એની ગણતરી કરીને પછી જ આપ-લે કરીએ છીએ. તો અહીં જ કેમ કાચા પડીએ છીએ ? વિચારીએ.

એક દ્રષ્ટાંત છે. એક ધનિક માણસ ગંભીર બિમારીથી ઘેરાઈ ગયા. મોટા મોટા ડોક્ટરોની દવા કરાવી છતાં બચવાના કોઈ ચાન્સ ન લાગ્યા. નિરાશ થઈ ગયા. પછી એક ડોક્ટરને એ ઓફર કરે છે કે “ગમે તેટલા રૂપિયા લ્યો પણ મને બચાવો, મારે મરવું નથી દસ કરોડ રૂપિયા લ્યો પણ મારું કમ સે કમ એક વરસ વધારી આપો.” ડોક્ટરે કહ્યું “એક વરસ તો શું પણ એક ક્ષણનું આયુષ્ય પૈસાથી વધારી શકાય નહીં.” વધારી શકાય ?

અહીં જ આપણે ગણતરી કરવામાં બહુ પાકા ગણાવા છતાં કાચા પડીએ છીએ. જાણીએ છીએ કે જીવનની પ્રત્યેક ક્ષણ બહુ જ કિંમતી છે. જે સમય, જે દિવસો, જે વરસો જાય છે તે કોઈ હિસાબે પાછા આવતા નથી. છતાં, એ સમયનો કેવો બગાડ કરીએ છીએ ? ખોટા ગપ્પા મારવામાં, કોઈની નિંદા કરવામાં, ટી.વી.માં, મોબાઈલ ઈત્યાદિમાં, આયુષ્યનો આમ વ્યય થાય છે તેના જેવું મોટું નુકસાન સંતોની દ્રષ્ટિમાં બીજું કોઈ નથી. આપણે પણ વિચારીએ. લક્ષ્યને લક્ષમાં રાખીએ તો કદાચ આયુષ્યનો આવો બગાડ અટકાવી તેને સત્કર્મમાં વાપરી શકીએ. પૂ. ડોંગરેજી મહારાજે કહ્યું કે, “વ્યર્થ વાર્તાલાપ એ આયુષ્યનો વ્યય માત્ર છે.”

સુવાક્યો

- હું એજ આદ્યપુરુષને શરણે છું, જેનાથી આ સકળ સૃષ્ટિ વિસ્તાર પામી છે.
- મારા પરમાત્મા અજન્મા છે, સામાન્ય મનુષ્યોની જેમ એ જન્મ લેતા નથી, એતો ચરાચરમાં પ્રગટ છે. સૂર્ય સાથે સરખાવી શકાય, કદાચ...
- આદિ દેવ, પુરાણ પુરુષ, પૂર્ણ પુરુષોત્તમ, ભગવાન મારા પ્રભુ ક્યાંયથી આવતા નથી, એ તો સર્વમાં હાજરાહજૂર છે. એની ઉત્પત્તિ જ નથી.
- આખું જગત પરમાત્માનું જ સ્વરૂપ છે.

(ભગવાનદાસ સી. ભલાણી)

ૐ શ્રી સચ્ચિદાનંદાય નમઃ

સ્વામીજીએ મનનિ ભ્રાંતિ અને ધુતારા ધન લોભી ગુરૂઓ વિષે અને આપણને માઘવાનંદજી જેવા ગુરૂજી મળવા વિષે ખુબ સરસ વાત કરી અને મનની ભ્રાંતિ વિષે સ્વામીજીએ સમજાવ્યું કે જે જે લોકો સ્ત્રી-પુરૂષોને મનમાં એવી ભ્રાંતિ ધુસી ગઈ છે કે અમોએ ઘણી દવાઓ કરી પણ રોગો મટતા નથી એટલે અમોને ભુતપ્રેત ડાકણ વળગેલ છે વળી ઘણાં તો એમ કહે છે કે અમોને પિતૃઓ અને અમારા સુરઘનો અને મેલડી, ખોડીયાર માતાજીઓ નડે છે તો આવું માનવાવાળા મારા આત્મ જીવીઓને હું સીધો સવાલ પૂછું છું કે તમે વર્તમાનમાં જીવિત છો અને તમારા સંતાનો પણ જીવિત છે અને આ આપણાં સંતાનોને તમે માતા-પિતા, દાદા-દાદી મર્યા પછી હેરાન કરશો ખરા તેને નડશો ખરા ? તો તમારો સર્વોનો એક જ જવાબ હશે. કે સંતાનો માટે અમારી જાતને નિચોવિ નાખનાર અને સંતાનોને ઉછેરીને મોટા કરવા માટે તેને ભણાવવા અને એક આદર્શ વ્યક્તિ બને તે માટે પારકી મજૂરી કરી પારકા વાસણ કપડા ધોનારા અમો અમારા સંતાનોને નડીએ ખરા ?

તો પછી તમારા જેવા જ પ્રેમાળ આપણાં વડવાઓ વડીલો આપણાં માતા-પિતાઓ પિતૃઓ આપણને નડે ખરા ? તો સુરેશ્વરાનંદ સ્વામીજીએ ખુબ જ ભાર દઈને કીધું છે કે આ વિભ્રાંતિને મનમાંથી કાઢી જ નાખો કે આ આત્માને જીવને કોઈ નડે કે વળગે કે પરેશાન કરે અને આતો બધા ધુતારા ભુવા ડાકલા વાળાનાં રળવાનાં ખેલ છે તેથી તેની વાતોમાં આવવું નહીં કે આડોશી પાડોશી ખાસ કરીને પડોસણો જે આવા લોકોને ખોટું પ્રોત્સાહન આપીને-બાજુવાળીઓ-બાજુવાળાઓને આવી વાતો કરીને ભોળવે છે સમાજને લોકોને કુટુંબોનાં કુટુંબોને હેરાન પરેશાન કરે છે.

અને હા આપણે સૌ જે હેરાન થાય છે થઈએ છીએ તે આપણાં કરેલા નઠારા કર્મોનું ફળ છે જે ભોગવવું જ પડે છે જેથી હાલમાં અને આગળ પણ ખાસ ધ્યાન દેવું કે સારા કર્મો જ કરવા અને બીજાને ઉપયોગી થવું. મદદ કરવી, બીજા જીવોને દુઃખી જોઈને દુઃખી થવું તેઓનું દુઃખ ઓછું કરવામાં કાપવામાં મદદ કરવી પરોપકારો કરવા જેથી આપણાં સ્વામીશ્રી

માઘવાનંદજી મહારાજ ઈશ્વર આપણાં ઉપર રાજી રહે. ખાસ તો તે ધ્યાન રાખવું કે શરીરને સારી તંદુરસ્તી માટે સજાવવું-કસરતો કરવી-પ્રાણાયમ અવશ્ય કરવા-ખાવા પીવામાં સંયમ રાખવો-શરીર તો આપ્યું છે ભગવાને ભક્તિ કરવા સારા કર્મો કરવા - શરીર તો સાધન છે સાધન વિના હળ-દંતાળ- વિગેરે એ ખેતીનાં સાધનો જો સારા ન હોય તો સારી ખેતી કરી શકાતી નથી. તેમ શરીર સાફ હશે તો ભગવાન ભજી શકાશે બીજાનાં કામમાં આવી શકાશે તેમજ મન અને શરીરથી માંદલા હશે રોગીષ્ટ હશે તો કાંઈ કરી શકશો નહીં અને બીજાને પણ માંદલા કરી દેશો - માટે મનોબળ પણ ખુબ જ મજબૂત રાખવું. બાકી તો-મંત્રતંત્રને મેલડી-ત્રણેય તુતેતુત-નબળા મનનાં માનવી-તેને વળગે ભુત અને ભુવા-ડાકલાવાળા તો અંગુઠાછાપ છે-બધા જ શાસ્ત્રો ભણેલો હોય એવો ભુવો કયાંય જોયો ? નથી જોયો કારણ કે શાસ્ત્રો ભણેલા સાચા ભુવા તો આપણાં આવા સ્વામીઓ, સંતો છે. જે પોકારી પોકારીને કહે છે કે ખોટી ભ્રાંતી ખોટા વહેમ અને બધી જ રીતે નડવાળા વ્યક્તિને ત્યાગો - પણ આપણને આવા સંતોની વાતો વર્ષોથી ગળે ઉતરતિ નથી અને આવા લંપટ-ધુતારાઓ અને સમાજને ફસાવનારા ધન લાલચીઓની વાતો શિરાની જેમ ગળે ઉતરી જાય છે.

તો ચેતો ચેતો હવે તો ચેતો કે આપણને માઘવાનંદજી-શિવો હંસાગરજી-ચિદાનંદજી અખંડાનંદજી-જગદીશાનંદજી અને આપણાં બધા જ સ્વામીઓ શાસ્ત્રો ભણેલા છે અને બ્રહ્મનિષ્ઠ મળ્યા છે તેની વાતોમાં દ્રઢ વિશ્વાસ રાખવો જોઈએ અને દ્રઢ વિશ્વાસ નથી તેથી. તો આપણાં માઘવ પરિવારનાં સેવકો (ઘણાં) ડાકલા ઢીબે છે. અને આ ભુવા ડાકલા વાળાથી ખૂબ જ કંટાળ્યા છે તેનાથી છુટકારો મેળવવો છે પણ મનની દ્રઢતાને અભાવે છુટી શકતા નથી તો ખુબ જ દ્રઢ મનોબળ કેળવવું અતિશય જરૂરી છે.

અને દ્રઢ મનોબળ હશે તો શરીરમાં પ્રતિકાર શક્તિ વધશે તેથી રોગોની સામે લડવાની પ્રતિકાર કરવાની ત્રેવડ વધવાથી રોગો પણ વગર દવાએ ઊભી પૂંછડીએ ભાગશે.

આપણાં બધા જ સ્વામીજીઓ વિવેક બુદ્ધિ

ઉપર ખુબ જ ભાર દઈને કહે છે કે વિવેક બુદ્ધિ કેળવો અને વિવેક બુદ્ધિ સારી કેળવી શકાય છે જ્યારે આ માકડા જેવું મન આપણાં કાબુમાં હોય.

થોડુંક શરીર અસ્વસ્થ હોય ત્યાં આ ડોક્ટરને બીજો ડોક્ટર બદલાવ્યા કરવાથી સ્વસ્થતા આવતિ નથી.

અને ત્યારે જ આવા ઢોંગી ધુતારાની જાળમાં ફસાઈ જવાય છે. માટે આપણાં જ્ઞાની સંતોની વાણી ઉપર વિશ્વાસ રાખીને ઈશ્વર ઉપર પૂર્ણ ભરોસો રાખવાથી જ સુખી થવાય છે આપણાં માધવાનંદ સ્વામીજી સર્વોને સુખ પ્રદાન કરે તેવી પ્રાર્થના સાથે સર્વોને મારા જય શ્રી સચ્ચિદાનંદ.

અહંકારનું તાદાત્મ્ય

ગોરદાસભાઈ જે. ગાબાણી
પીપરીયા

ૐ શ્રી સચ્ચિદાનંદાય નમઃ

એક લોઢાના ગોળાને તપાવો. લોઢું તપીને લાલ થઈ જશે. આ તપેલા લોઢાને કોઈ અન્ય વસ્તુ ઉપર મુકી દો. તો તે પણ તપી જશે. એજ રીતે 'ચૈતન્ય' ના પ્રતિબિંબથી અહંકાર ચેતનવંતો થઈ જાય છે. તે અહંકાર શરીર સાથે તાદાત્મ્ય રાખતો હોઈને. શરીરને પણ ચેતનવંતું બનાવી દે છે. 'આત્મા'ની ચેતના સીધી ગ્રહણ કરવાનું સામર્થ્ય શરીરમાં નથી. અહંકાર 'આત્મા' પાસેથી ચેતના ગ્રહણ કરે છે. અને પોતાના ચિદાત્માસથી શરીરને ચેતનવંતું કરે છે. ચેતન અહંકાર તેના સહયોગીઓ સાથે શરીરમાંથી જ્યારે ચાલ્યો જાય છે. ત્યારે શરીર મૃત અવસ્થામાં પડી રહે છે. એથી અધીક તે કશું જ નથી,

હવે થોડો વિસ્તારથી આનો વિચાર કરીએ એક લોખંડનો ગાળો છે. તે વજનમાં પાંચ કિલોગ્રામ છે. દેખાવામાં કાળો છે. અને સ્પર્શ કરતા તે ઠંડો છે. તેને આગમાં રાખીને ગરમ કરવાનો છે ? આગનું વજન કશું જ નથી. દેખાવામાં તે લાલ રંગનો છે. અને તેનો સ્પર્શ કરનાં તે ગરમ જણાય છે. આ આગ અર્થાત્ અગ્નિમાં લોઢાને મૂકી દેવામાં આવે છે. થોડીકવારીમાં તે ગરમ થઈ જઈને લાલ થઈ ગયો. પછી એને અગ્નિની બહાર કાઢીને મુક્યો. તે અગ્નિનો ગોળો છે. તેમાં કેટલાંક લક્ષણો અગ્નિના છે. તો કેટલાંક લોઢાના લક્ષણો છે. તેનું વજન હજી પણ પાંચ કિલોગ્રામ છે. એ લોખંડનો ગુણ છે. દેખાવમાં તે લાલ પ્રકાશવાન જણાય છે. અંધારા ઓરડામાં રાખવા છતાં પણ તે દેખાય છે. એ અગ્નિનો ગુણ છે. સ્પર્શ કરતા તે અગ્નિ સમાન ગરમ છે. એ પણ અગ્નિનો ગુણ છે. આકારમાં ગોળ છે. અગ્નિ ગોળ કે લાબો હોતો નથી. ગોળાઈએ લોઢાનો ગુણ છે. આ રીતે આપણે જોઈએ છીએ કે તપેલા લોખંડના ગોળામાં કેટલાક લોઢાના

ગુણો છે. તો કેટલાક અગ્નિના ગુણો છે. આ બે પ્રકારના ગુણો એક બીજામાં ભળીને લોઢાનો અગ્નિ પર અને અગ્નિનો લોઢા પર અધ્યાસ આ અધ્યાસ કરે છે. તેને અન્યોન્ય ધર્મ અધ્યાસ કહે છે.

એ જ રીતે ચિદાત્માસ અને અહંકાર મળીને એકરૂપ થઈ જાય છે. ચિદાત્માસના ધર્મ અહંકાર છાયાઈ (છવાઈ) ગયા છે અને અહંકારના ધર્મ ચિદાત્માસ પર દેખાય છે. બે એકત્રિત થઈને ચેતન અહંકાર બની ગયો છે. તેનું તાદાત્મ્ય શરીર સાથે થતાં શરીર પણ ચેતન બની જાય છે. બુદ્ધિમાં ચિદાત્માસને ગ્રહણ કરવાની શક્તિ છે. આથી તે ચેતવંતી થઈ જાય છે. પરંતુ શરીર તેનાથી ચેતનવંતું થવાનું સામર્થ્ય ધરાવતું નથી. શરીરને જ્યારે બુદ્ધિમાં ભળેલી ચેતનતા મળે છે ત્યારે તે ચેતનવંતું બને છે.

ઉદાહરણ તરીકે અગ્નિથી પહેલા પાત્ર ગરમ થાય છે. તે ગરમ થતાં તેમાં રાખેલું પાણી ગરમ થઈ જાય છે. અગ્નિથી પાણી સીધુ ગરમ થતું નથી તેને પાત્ર દ્વારા તાપ મળે છે. એજ રીતે ચિદાત્માસથી અંતઃકરણ અને અંતઃકરણથી શરીર ચેતનવંતું બને છે. ગરમી અગ્નિનો ધર્મ છે, ગરમી વગરનો અગ્નિ હોઈ જ ન શકે. એને બહારથી ગરમી ન મળે એજ રીતે અગ્નિનો સ્વભાવ ગુણ ગરમનો છે એ જ રીતે આત્મા ચેતન્ય સ્વત ચેતના છે. ચેતનતાના અભાવમાં આત્માનું કોઈ અસ્તિત્વ જ નથી તેને અન્ય કોઈ ઠેકાણેથી ચેતના ગ્રહણ કરવી પડતી નથી. એ જ ચેતના અંતઃકરણને ચેતનવંતું કરીને શરીરને ચેતનવંતું કરે છે.

હવે જુવો - હું સ્ત્રી છું કે પુરુષ, સ્ત્રી અગર પુરુષ હોવું એ શરીરનો ધર્મ છે. તેમાં વસતો અહંકાર ન તો સ્ત્રી છે. કે ન તો પુરુષ છે.

અહંકારમાં વ્યાપ્ત ચૈતન્ય પણ કોઈ વિશિષ્ટ લિંગ ધરાવતું નથી. તો પછી હું મારી જાતને સ્ત્રી અગર પુરુષ કેમ કહું છું? શરીર સાથેનું અજ્ઞાન જનિત તાદાત્મ્ય જ તેનું કારણ છે. તાદાત્મ્યને કારણે શરીરનો ધર્મ અહંકાર ઉપર આવી ગયો. અને હું માનવા લાગ્યો કે હું સ્ત્રી છું, હું પુરુષ છું. મારો અહંકાર શરીરના ધર્મોનો સ્વીકાર કરી લે છે. ત્યારે હું કાળો છું કે ગોરો છું તેમ કહી શકું છું.

**અહંકારનો કોઈ રંગ હોઈ શકતો નથી,
તેનું કોઈ રૂપ કે આકાર નથી,
અહંકાર ત્રણ વસ્તુઓ સાથે તાદાત્મ્ય કરે છે.
અહંકાર અને દેહનો સંબંધ કર્મ જ છે અને
અહંકાર તથા સાક્ષીનું તાદાત્મ્ય ભ્રાંતિજન્ય છે.
સહજ તાદાત્મ્ય સ્વાભાવિક યા પ્રાકૃતિક છે.
કર્મ જ તાદાત્મ્ય કર્મને કારણે થાય છે. સ્થુળ**

શરીર આપણા કર્મ અનુસાર જ મળે છે. ભ્રાંતિજન્ય તાદાત્મ્ય અજ્ઞાનને કારણે થાઈ છે. જ્ઞાન થતા અજ્ઞાન નષ્ટ થઈ જાય છે પછી રહેતું નથી ભ્રાંતિ સમાપ્ત થઈ જાય છે. અહંકાર અને સાક્ષીનું તાદાત્મ્ય પછી રહેતું નથી. આપણે આપણી જાતને સાક્ષી જાણી લઈએ છીએ અને અહંકારથી છુટકારો પ્રાપ્ત થાય છે. એજ મુક્તિ છે. ભ્રાંતિજન્ય તાદાત્મ્ય નષ્ટ થવાથી જીવની મુક્તિ થઈ જાય છે.

॥ શ્રદ્ધાંજલિ ॥

ચમારડી ગામના સ્વ. રાજાભાઈ જીવાભાઈ ચકલાસિયા (ઉંમર વર્ષ ૧૦૩) આસો સુદ તેરસ સોમવારને તા. ૦૬/૧૦/૨૦૧૪ ના રોજ માધવચરણ પામેલ છે. ઈશ્વર સ્વર્ગસ્થના જીવાત્માને પરમ શાંતિ બક્ષે. વેદ રહસ્ય કમિટિ શ્રદ્ધાંજલિ અર્પે છે.

❁ શ્રદ્ધાંજલિ ❁

ૐ શ્રી સચ્ચિદાનંદાય નમઃ

પરમ પૂજ્ય અનંત શ્રી વિભૂષિત મહામંડલેશ્વર સ્વામીશ્રી દયાનંદ વેદપાઠીજી મહારાજ (ઉંમર વર્ષ ૮૫) તા. ૦૭/૧૦/૨૦૧૪ ને મંગળવારે બ્રહ્મલીન થયેલ છે તેઓશ્રીના પાર્થિવ દેહનાં દર્શન કરવા દૂર દૂરથી સંતો મહાપુરુષો-મહામંડલેશ્વરો-સેવક ભાઈબહેનો મોટી સંખ્યામાં લાભ લીધો હતો. ચાણોદ ગામમાં શોભાયાત્રા પણ નિકાળી હતી જેવોશ્રીના પાર્થિવ દેહને સંતો તથા મહામંડલેશ્વરો તેમજ પ.પૂ. મહામંડલેશ્વર સ્વામીશ્રી જગદીશાનંદ સાગરજી મહારાજ વિગેરે નર્મદાજીના ઘાટ ઉપર અભિષેક કર્યા બાદ નર્મદાજીમાં જળ સમાધિ આપવામાં આવી હતી.

તેવો શ્રી માધવ પરિવારના દરેક મહોત્સવમાં અવશ્ય હાજરી આપી મહોત્સવને દીપાવતા હતા.

તેવો શ્રીની મધુરવાણી હતી પ્રેમાળ સ્વભાવ હતો. પરમ પૂજ્ય શ્રી ૧૦૦૮ મહામંડલેશ્વર આપણા સદ્ગુરુ સ્વામીશ્રી અખંડાનંદ સાગરજી મહારાજશ્રીને મિત્ર કહીને બોલાવતા હતા અને આપણા પ્રસંગો પુરા થાય ત્યાં સુધી તેમની હાજરી રહેતી હતી તેવોશ્રીની ગેરહાજરી થવાથી માધવ પરિવારને સત્સંગ દર્શનમાં જે ખોટ પડી છે તે ક્યારેય પુરાય શકે તેમ નથી તેઓશ્રીના ચરણોમાં શબ્દરૂપી પુષ્પ સાથે કોટી કોટી પ્રણામ....

શ્રી માધવ પરિવાર તેમજ વેદ રહસ્ય કમિટિ શ્રદ્ધાંજલિ અર્પે છે.

જય સચ્ચિદાનંદ...

પ.પૂ. સ્વામીજીશ્રીનો કાર્યક્રમ :- તા. ૮/૧૧/૧૪ થી ૧૩૪ મો નિર્વાણ જયંતિ મહોત્સવ સુધી ચાણોદ.

॥ ૐ શ્રી સચ્ચિદાનંદાય નમઃ ॥

બ્રહ્મલીન સદ્ગુરુવર્ય પ. પૂ. શ્રી ૧૦૦૮ મહામંડલેશ્વર
સ્વામી શ્રી અખંડાનંદ સાગરજી મહારાજ વેદાન્તાચાર્ય

સમારોહના અધ્યક્ષ પ. પૂ. શ્રી ૧૦૦૮ મહામંડલેશ્વર
સ્વામી શ્રી જગદીશાનંદ સાગરજી મહારાજ વેદાન્તાચાર્ય

અખંડધામના આંગણે ચાણોદ ગામમાં પરમ પૂજ્ય પ્રગટ પ્રભુ પરમાત્મા સ્વામી શ્રી માધવાનંદજી મહારાજશ્રીનો

‘૧૩૪’ મો નિર્વાણ જયંતિ મહોત્સવ

જયશ્રી સચ્ચિદાનંદ સાથ જણાવવાનું કે સચ્ચિદાનંદ પરમાત્માની અસીમ કૃપાથી આ વર્ષે અનન્તકોટી બ્રહ્માંડનાયક આર્ય દિવાકર ચતીન્દ્રવર્ય શ્રીમત્પરમહંસ પરિવ્રાજકાચાર્ય શ્રોત્રિય બ્રહ્મનિષ્ઠ પ્રગટ બ્રહ્મસ્વરૂપ અનન્તશ્રી વિભૂષિત સદ્ગુરુ સ્વામી શ્રી માધવાનંદજી મહારાજશ્રીનો ‘૧૩૪’ મો નિર્વાણ જયંતિ મહોત્સવ સંવત ૨૦૭૧ ના માગશર વદ સાતમને શનિવાર તા. ૧૩-૧૨-૨૦૧૪ ના રોજ ચાણોદ ગામનાં આંગણે પરમ પૂજ્ય પ્રાતઃસ્મરણીય શ્રીમત્પરમહંસ પરિવ્રાજકાચાર્ય શ્રોત્રિય બ્રહ્મનિષ્ઠ શ્રી ૧૦૦૮ મહામંડલેશ્વર સ્વામી શ્રી જગદીશાનંદ સાગરજી મહારાજ વેદાન્તાચાર્યશ્રીની અધ્યક્ષતામાં ધામધૂમથી ઉજવાશે.

આ પ્રસંગે સંતો-મહંતો-મહામંડલેશ્વરો તથા વિદ્વાન મહાપુરુષો પધારશે, તો આ મંગળમય પ્રસંગે ઉપસ્થિત રહી પૂજન, અર્ચન, દર્શન તથા આશિર્વચનનો અમૂલ્ય લાભ લેવા સર્વે ભાવિક ભાઈ-બહેનોને ભાવભર્યુ આમંત્રણ છે, તો અવશ્ય લાભ લેવા પધારશોજી.

નિર્વાણ જયંતિ મહોત્સવનો કાર્યક્રમ :- તા. ૧૩-૧૨-૨૦૧૪, શનિવાર

અવારે

પ્રાતઃ નર્મદાસ્નાન પ્રભાતિયા : ૪-૦૦ થી ૬-૦૦
શ્રી ગુરુગીતાનો પાઠ : ૬-૦૦ થી ૮-૦૦
ચા-પાણી નાસ્તો : ૮-૦૦ થી ૮-૩૦
શ્રી સદ્ગુરુ પૂજન : ૮-૩૦ થી ૯-૩૦
સંતોનું સ્વાગત-સન્માન : ૯-૩૦ થી ૧૦-૦૦
મહાપુરુષોનું પ્રવચન- : ૧૦-૦૦ થી ૧૨-૩૦
શ્રદ્ધાજલિ

બપોરે

મહાપ્રસાદ : ૧૨-૩૦ થી ૨-૦૦
ભજન-કીર્તન : ૨-૦૦ થી ૩-૦૦
સંતોના પ્રવચનો : ૩-૦૦ થી ૫-૩૦
આરતી-ઘોળ : ૫-૩૦ થી ૬-૦૦

સાંજે

ભોજન તથા : ૬-૦૦ થી ૮-૦૦
સેવક પરિવાર મિલન
પ્રાર્થના-કીર્તન- : ૮-૦૦ થી ૧૨-૦૦
પ્રવચન-ધૂન-ગરબી

ખાસ સૂચના :- પાઠ-માળા તેમજ ઋતુ અનુસાર ઓટવાનું તથા બેટરી વિગેરે જરૂરીયાત વસ્તુ સાથે લાવવાની રહેશે. તથા અગાવથી પત્ર અથવા ફોનથી જાણ કરવાની રહેશે જેથી સુવિધામાં સરળતા રહે.

સંપર્ક સુત્ર

વિનુભાઈ પી. અણઘણ - ૯૯૭૯૯ ૧૨૬૧૧
વશરામભાઈ પી. અણઘણ - ૯૮૭૯૬ ૭૩૯૨૭
પ્રવિણભાઈ પી. અણઘણ - ૯૮૯૮૬ ૪૧૩૭૫

આયોજક

શ્રી પ્રાગજીભાઈ ભીખાભાઈ અણઘણ પરિવાર
(નવા નાવડા) હાલ સુરત

મહોત્સવ સ્થળ

ઠે. ‘‘માધવધામ’’, મુ. ચાણોદ, તા. ડભોઈ,
જી. વડોદરા, ગુજરાત. ફોન. ૦૨૬૬૩ ૨૩૩૩૬૨

જય સચ્ચિદાનંદ...

પ.પૂ.શ્રી ૧૦૦૮ મહામંડલેશ્વર સ્વામીશ્રી જગદીશાનંદ સાગરજી મહારાજ
વેદાન્તાચાર્યજીનું તા. ૦૮/૧૦/૧૪ ના રોજ શરદપૂર્ણિમા પ્રસંગે
સુરત શ્રી માધવાનંદ આશ્રમમાં ગુરૂપૂજન કરતા સેવક સમુદાય.

ભજન

મધુબેન વલ્લભભાઈ ગોટી

ૐ શ્રી સચ્ચિદાનંદાય નમઃ

જય ગુરુજી જય ગુરુજી તમારે શરણે આવી છું,
ભવસાગરમાં ભટકી ભટકીને આશિષ લેવા આવી છું,
અવગુણથી તો હું અતી ભરેલી દુર કરો તો રાજી છું,
અમીભરી દ્રષ્ટિ કરો ગુરુજી અવગુણ જાય મારા ભાગી રે,
સંસાર સાગર ઊંડો છે દરિયો ડૂબકા ખાઈને થાકી છું,
હાથ ઝાલીને બહાર કાઢો ગુરુજી તરવા માટે આવી છું,
આ સંસારમાં ધોર અંધારું સુઝે નહીં મને બારી રે,
જ્ઞાન દિપક આપો ગુરુજી અંધારે અટવાણી છું,

સગા સંબંધીનું જોર વધ્યું છે માયામાં ભરમાણી છું,
મોહ મમતાથી છોડાવો ગુરુજી અધવચ્ચે લટકાણી છું,
જનમો જનમથી ગોથા ખાઈને જીવન કર્યું ઘુળઘાણી રે,
હવે ગુરુજી મને પાર ઉતારો બાળક તમારું જાણી રે,
ત્રિવિધીના તાપથી ખૂબ તપી છું,
તન મન ગયા મારા દાઝી રે,
સદગુરુ મને સહાય કરીને બગડી સુધારો બાઝી રે..

:: સૌજન્ય ::

શ્રી પ્રેમજીભાઈ ગોપાળભાઈ મોણપરા

શ્રી ભગવાનભાઈ પ્રેમજીભાઈ મોણપરા

શ્રી દેવરાજભાઈ પ્રેમજીભાઈ મોણપરા

શ્રી રવજીભાઈ પ્રેમજીભાઈ મોણપરા

(નવા નાવડા)

REGISTERED UNDER RNI NO. GUJ.GUJ/2000/2499
LICENCE VALID UP TO 31/12/2016
POSTAL REGI. NO. SRT-771/2014-16
POSTED AT SURAT RMS ON 5th OF EVERY MONTH

Printed Book

પ.પૂ. શ્રી ૧૦૦૮ મહામંડલેશ્વર સ્વામીશ્રી જગદીશાનંદ સાગરજી મહારાજશ્રી
તા. ૧૫/૧૦/૨૦૧૪ ના રોજ માઘવ ગુરૂકુળમાં સેવકોને આપતા આશીર્વચન.

BOOK POST

પૃષ્ઠ ૨૪

If Not Delivered Please Return To :-

: મુખ્ય કાર્યાલય :

શ્રી સચ્ચિદાનંદ સેવક મંડળ

“વેદ રહસ્ય કાર્યાલય”

શ્રી માઘવાનંદ આશ્રમ, ઉદયનગર-૧,

કતારગામ રોડ, સુરત-૩૯૫ ૦૦૪.

ફોન નં.:— ૦૨૬૧ ૨૫૩૪૬૧૦

Published by Laxmanbhai Jerambhai Sonani on behalf of Sachchidanand Sevak Mandal Printed by Ishvarbhai Dhanjibhai Golakiya at Parth Print Point, 1-Basement, Shreeji Awas, Mangadh Chowk, Mini Bazar, Varachha, Surat (Gujarat) and Published form Sachchidanand Sevak Mandal, Madhvanad Ashram, Uday Nagar Society-1, Katargam Road, Surat. Editor- Devrajbhai Valjibhai Vaghasiya.

Price per Copy Rs. 50/-